LIETUVIŲ

DIENOS

RAŠYTOJAS JURGIS JANKUS

LITHUANIAN DAYS

SEPTEMBER 1982

1982 M. RUGSĖJO MĖN.

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd.—Hollywood, CA 90029

Telefonas: 664-2919

1982, Rugsėjo Nr. 7 (326)

September, 1982 No. 7 (326)

Eina XXXII metai

Volume XXXII

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.

"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN, PUBLISHED 1946-49.

Redaguoja

REDAKCINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA
Margis Matulionis, MA
Arūnas Barkus, MS

English Editorial Staff

Antanas F. Skirius

Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį

Use of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukiamas prenumeratą, skaitytojas administraciją apie informuoja laišku.

Subscription will be reneweo automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.

Published monthly, except July and August

Please send any changes of address to:
LITHUANIAN DAYS
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Allow six weeks for the change.

Atskiro nr. kaina $2.00 Single Copy $2.00

Prenumerata $20.00 metams Kanadoje $25.00
Subscription $20.00 Per Year Canada $25.00
Garbės prenumerata/Honorary subscription $35.00
"Second Class Postage Paid at Los Angeles, Calif."

VIRŠELIAI/COVERS

FRONT COVER

JURGIS JANKUS

Jurgis Jankus was born in Biliunai on Dec. 27, 1906. After graduating from the Pedagogical Seminary of Siauliai in 1929, he studied at the University of Kaunas.

He was an elementary school teacher for 10 years and resident dramatist at the Kaunas Youth Drama Theater in 1943-44. He emigrated to the U.S. in 1950, after 6 years as a refugee in Germany, and settled in Rochester, New York.

Jurgis Jankus' first novels, "Exams" and "Without Shores," attracted immediate attention in 1938 for their sensitive and lyrical portrayals of a teacher's life. His exile prompted a move towards psychological realism in the collection of stories "Night on the Pier" (1948) and the novels "Lost Birds" (1952) and "House on Good Street" (1954). The short story "The Devil's Bog" was internationally acclaimed and translated into English, German, Italian, Flemish and Latvian.

His plays include the award-winning "On the Knife's Edge" (1967) which depicts the Lithuanian Freedom Fighters' struggle against the Soviet occupation.

Jurgis Jankus has also written many fairy tales and a story of fantastic adventures, "Old Soldier Matatutis (1956).

An excellent story-teller, Jankus imbues his novels with complex plots, unleashing dramatic action and psychological insights. His realism skirts the fantastic and he prefers extreme situations. However, the melodrama, criminal entanglements and sexual episodes, which are rather advanced for Lithuanian literature, are devices for viewing man from the other side. Jankus is primarily interested in the underground motivations of the human condition, and it is this aspect that transcends the regional thematicism of his stories and has brought him international recognition.

His latest work, "The Fern Blossom" (1981), is a collection of stories that, with its unusual mixture of the fantastic and the real, recalls a world that, in retrospect, civilization too, has forgotten. "The Fern Blossom" was awarded the Lithuanian World Community prize in literature.

J. ANDRIAUS sudarytą LIETUVOS ŽEMĖLAPĮ, išleista Devenių Kultūrinio Fondo, galima užsisakyti:

Devenių Kultūrinis Fondas

P.O. Box 10782
St. Petersburg, Florida 33733

Kaina $6 ir 65c persiuntimas

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Psl.

Prel. Jonas Balkūnas—
Parapijų metai ir nauja karta 3

Bernardas Brazdžionis—
Rašytojas, kuris surado paparčio žiedą. Pasikalbėjimas su rašytoju Jurgiu Jankum 5

Alė Rūta—
J. Jankaus beletristikos žiedai 10

Prof. J. Genys paskirtas mokslo komiteto nariu (P.R.) 11

V. Alanto 80 m. sukakčiai 12

Elena Vasyliūnienė—
"Dainos, muzika ir gėlės" 13

ENGLISH SECTION

Writer Jurgis Jankus 2

The Lithuanian Wedding,
Liucija Baskauskas 15

Plight of Lithuanian Catholics,
Dick Goldkamp (Catholic Twin Circle) ..18

Reviewers Hail Book on
"Soviet Genocide" 20

KGB Murdered Priest— "Chronicle"
Charges 20

On Captive Nations Week—Remarks
by President Ronald Reagan 21

"Baltic Freedom Day"—Proclamation
by President Ronald Reagan 22

"The Baltic Occupation and Deportation
Commemoration Day"—Proclamation
by L.A. County Board of Supervisors 22

CORRECTION

In article, "Soviet Diplomatic Machinations," page 19, first column, second line from bottom from picture, should read: "fect, nine months later." Delete "on September 19."

English Section Editor

Iš "Pavergtų Tautų Savaitės" paskelbimo iškilmių Baltųjų Rūmų Rožių sodelyje š. m. liepos 19 d.

Nuotraukoje: Prezidentas Ronald Reagan pasirašo deklaraciją, skelbiančią liepos 19-25 d. "Pavergtų Tautų Savaitė" JAV-bėse.

Jį stebi (iš kairės): prezidento asistentė Elizabeth Dole, vice-prezidentas George Bush, kongresmanai Derwinski ir Zablocki, senatorius Thurmond ir kiti. ***Foto Jono Urbono***

President Ronald Reagan signs a declaration proclaiming the week of July 19 to July 25 as "Captive Nations Week." From left: Presidential Assistant Elizabeth Dole; Vice President George Bush; Congressmen Derwinski and Zablocki; Senator Thurmond, and others.

Parapijų metai ir nauja karta

Prel. Jono Balkūno pamokslas JAV LB trisdešimtmečio šventėje 1982 m. balandžio 18 d. Dievo Apvaizdos bažnyčioje, Detroit, Mich.

Įvadas

Kas ketvirtis šimtmečio į pasaulį įsijungia vis nauja karta — naujos jėgos ir naujos viltys. Ji ateina į aplinką ir kultūrinę bei dvasinę būseną, kurią būna sukūrusi ankstyvesnioji karta. Tačiau jaunieji žmonės ne visa priima ir ne visa paraidžiui pakartoja. Jaunoji karta dažnai tiki, kad su ja prasideda pasaulis, o senieji mano, kad su jų mirtimi tasai jau pasibaigs. Nė viena karta visumos neaprėpia ir ja negyvena, bet kiekviena turi savo problemas, savus sąjūdžius, savo vargus bei rūpesčius, kurie kitoms kartoms dažnai nesuprantami ar net klaidingai priimami.

Štai, kad ir mūsų problema—prieš 30 metų ji buvo lietuviško gyvenimo Amerikoje krikimo pradžia. Nutautėjimas arba Todėl *Lietuvių Chartos* paskelbti dėsniai — lietuvybės išlaikymas ir tautos kova už laisvę ir nepriklausomą gyvenimą — buvo naujos kartos su džiaugsmu priimti. To nematė senoji karta. Senos tradicinės bazės — ypač mūsų organzacijos ir parapijos — buvo pastovios ir turėjo nusistovėjusias gaires, kurios senosios kartos akimis pilnai patenkino visus to laiko reikalavimus.

Laikinasis Organizacinis Komiteas (Lokas), organizuojant Jungtinių Amerikos Valstybių Lietuvių Bendruomenę, svarstė parapijų įjungimą į naująją lietuvybės gelbėjimo bangą. Bet buvo atsimušta į partines uolas. Aš siūliau — kiekvieną parapiją pripažinti de facto bendruomenės apylinke. Lokas paabejojo klausimo praktiškumu ir vieno balso persvara reikalą atidėjo (ad kalendas graecas). Dabar po trisdešimt metų, vis daugiau ryškėjant tada padarytai žalai, buvo paskelbti parapijų metai.

Parapijų veikla nėra tiktai religinė — ji yra ir moralinė, tautinė, pedagoginė, visuomeninė ir kultūrinė. Tai dvasinės mūsų veiklos bazės, kurios išeivijos gyvenime, jei tinkamai tvarkomos, turi gal net daugiau reikšmės, negu turėjo Nepriklausomoj Lietuvoj. Be jų būtų nyki dvasinė tuštuma, kuri verstų ieškoti pakaitalo pas kitataučius. Sveikinu bendruomenę ir organizacijas, kurios šiuos metus parapijų metais paskelbė.

Parapijų metai

Visuomenė parapijų metus sutiko be didesnio dėmesio. O vis dėlto paskelbimas

yra labai svarbus tiek bendruomenei, tiek ir pačioms parapijoms. Be apdairaus žvilgsnio dvasinės mūsų bazės - parapijos gali tapti tuščiomis tvirtovėmis. Dėlto visuomenei rūpi, kad parapijos, kaip religinės bendruomenės, išliktų tvirtomis atramomis. Iš kitos pusės, ir parapija yra atsakinga už savo pasyvumą, už nesirūpinimą savosios bazės lietuviškumu. Ji turėtų neužmiršti, kad išnykus lietuviškumui, išnyksta ir pačios parapijos egzistencijos pagrindas. Dėlto tautinės parapijos uždavinys — išlikti ne tik krikščioniška, bet ir lietuviška. Kai kur išnyko parapijos, kadangi lietuvių kalba jose tapo tik kampininkė arba svetima.

Parapijų metų paskelbimas pabrėžia bendruomenės veiklos tris dimensijas: lietuvybės išlaikymo, Lietuvos išlaisvinimo ir žmogaus teisių gynimo bei dvasinės veiklos. Vertinkime dvasinės veiklos svarbą. Tik pažiūrėkime į savo nutildytą tautą. Pavergtoje tėvynėje okupantas eina dviem kryptimis kovoje prieš lietuvių tautą. Pirmiausia jis mėgina sunaikinti tikėjimą, kad komunizme išauginta jaunoji karta neturėtų dvasinės atsparos ir būtų klusnesnė valdžiai. Antra, jis mėgina atskirai naikinti tautinius savitumus, atskirti tautines apraiškas nuo praeities, įpiršti susigyvenimą su ateistine ideologija ir tautiniu susiliejimu su didžiarusiais — su rusų tauta, kuri turi būti laikoma globėja ir tikrojo gyvenimo palaikytoja. Šis dviejų dvasinių vertybių naikinimas eina visu aštrumu ir intensyvumu, kad kuo greičiau pavergta lietuvių tauta įsilietų į tautų mišinį ir susiniveliuotų kultūriniu ir tautinio paveldėjimo požiūriu.

Tauta tyli ir laukia

Tauta nutildyta, bet nenutildyti jos atstovai — mes. Nagrinėdamas okupuotos Lietuvos rezistencijos klausimą, prof. V. Vardys (Aidai, 1978 m., 7 ir 8 nr.) tiksliai jungia katalikų rezistenciją su tautos likimu. Caro laikais kova prieš lietuvių tautą buvo vedama kartu su kova prieš jos tikėjimą. Šiuo metu komunistinis okupantas mėgina tas sritis padalinti, kad lengviau galėtų valdyti. Bet pavergtieji tai supranta ir savo atsparumą jungia, kartu gindami tikėjimą ir tautinius savitumus. O gindami tautiškumą, gina tikėjimą ir laisvę. Labai teisingas išvadas daro prof. V. Vardys, kad "tos rezistencijos kova už teisę viešai ir be asmeninio pavojaus išpažinti tikėjimą, jos pastangas išlaikyti valdančiajai partijai bei valstybei nevergaujančią Bažnyčios instituciją turi epochinės reikšmės Lietuvos tautinės tapatybės išlaikymui. Tautos likimas priklausys nuo to, kiek tauta istorinio keitimosi vyksme

Prelatas Jonas Balkūnas
Msgr. Jonas Balkunas

sugebės išlaikyti savo autentiškumą ir nepriklausomą tautinį charakterį." (Aidai, 1978 m., nr. 8).

Pavergta lietuvių tauta žino, kad jos balsas viduje yra tik silpnas ginklas. Bet ji taip pat žino, kad ir mažas upeliukas, nuolat tekėdamas, plauja akmenis, grynina grindinį, o stovėdamas vanduo dūlėja ir praranda skonį. Šiuo atveju nutildyta tauta, jei neturėtų gyvybėmis rizikuojančių didvyrių, pasiaukojančių moterų, šventų kankinių, būtų pasmerkta sunykimui, susiliejimui su rusiška komunistuojančia dvasia ir prarastų savitumus, kurie šimtmečiais buvo mūsų tėvų ir senolių ginami ar atkovoti.

Pagaliau pavergta tauta žino, kad ji laisvajame pasaulyje turi savo atstovus, savo kančių liudininkus ir laukia, kad jie šauktų pasauliui visiems pavergtiesiems ir visoms kolonijomis paverstoms tautoms ne maldaudami paguodos žodžių, bet pagalbos jų kančiose ir jų laisvės troškimų perdavimo tarptautinei opinijai. Mes esame nutildytos tautos atspara ir viltis. Pavergtų tautų atstovai laisvėje dar nėra nutildyti ir neturi leistis nutildomi. Jie turi liudyti tautos laisvę ir jos laisvės troškimus.

Parapijos yra integrali kovos dalis

Tad parapijų metų prasmė yra — įsamonininti visuomenę, kad parapijos yra tautos kovų integrali dalis. Parapijų metai yra dviejų linkmių gatvė. Jei atmeti religinį momentą, tautiškumas susilpninamas, pakertamos jo šaknys ir jis padaromas neatsparus šių laikų ideologinių bei tautinių kautynių arenoje. Atmesti religinį pradą iš tautinio gyvenimo reiškia išmušti tautai stipriausią ramstį jos nelaimėse.

Tautiškumas išeivijoje bus nepalyginamai atsparesnis, jeigu jis bus sujungtas su nuoširdžia religine praktika. Neviltis ir nusiminimas daug mažiau paliečia tikinti negu netikintį lietuvį, nors juodu būtų vienodo patriotinio laipsnio. Tvirtas pasitikėjimas Dievo pagalba, malda ir įsitikinimas, kad vykdoma Dievo valia, yra stipresni ginklai negu karščiausi šūkiai, kurie sprendžiamuoju momentu dingsta iš sąmonės ir lieka tik pasitikėjimas Amžinuoju Lėmėju. Jei žmogus nejaučia atsakomybės prieš Dievą už savo darbus, jei jis nepažįsta amžinojo gyvenimo su amžinuoju užmokesčiu, kas jam tada yra moralė, teisingumas, artimo meilė, tėvynė, auka ir pareiga? Pavėjui skristi visada lengviausia. Kam tada mirti, jeigu galima kito kančioje ir jų pavėsyje gyventi? Kam vargti, jeigu, principus pardavus, galima ištaigingai gyventi? Kam auka, jeigu nieko nėra šio gyvenimo pabaigoje? Kam kovoti už tėviškę, jeigu tėviškė yra ten, kur gera gyventi? Kam vargti už savo tautą, jeigu svetimasis siūlo gerai apmokamą tarnybą? Tai žemiškojo kodekso keli sakiniai. Paskutinė mūsų tautos nelaimė šią tiesą patvirtino šiurpiais faktais.

Baiga

Išeivijoje turime nemaža gerų lietuvių patriotų, tačiau jie yra abejingi ar net nusistatę prieš religiją bei jos reikšmę lietuvybės išlaikymui. Šie žmonės laiko būtina dalyvauti tautinių švenčių minėjimuose, gerbia tautinę vėliavą ir tautos himną. Tačiau jie įsitikinę, kad religinis kultas, kuriamt ugdoma ir palaikoma tėvynės meilės ugnis, sujungiant ją malda į Tautų Valdovą, yra nereikalingas priedas. Bet dabar po 30 metų bendruomenės gyvavimo, mes matome, kad toks galvojimas ir mums ir tautai yra žalingas. Tą mato ir vis didėjanti lietuviškojo jaunimo dalis. Atsistojome šiemet veidu į parapijas ir kartu su jais tiesiame joms savo brolišką ranką, ryždamiesi parapijas globoti, stiprinti ir jungti į galingą tautinę šeimą. Duok Dieve, kad mano troškimai išsipildytų. Kad kiekviena parapija taptų Liet. Bendruomenės apylinke. Tad, broliai ir sesės, sakyčiau, šie metai tebūnie mums lietuvybės solidarumo metai, kad susibėgtų dvi galingos srovės ir išsilietų į plačiąją Ameriką kaip plati lietuviška jūra. Parapijos turi užnugarį — Katalikų Bažnyčią. Ta uola daug amžių buvo atspari audroms ir vėjams, ji užvėja ir mūsų tautai jos kovoje už žmogaus teises. Susiriškime stipresniais ryšiais su savo parapijomis, neišleiskime iš savo rankų. Jas stiprinkime ir vienykime lietuviškame fronte, kad priešas mūsų eilių nepralaužtų.

Nežinia, kiek sunkumų dar reikės pergyventi, kiek vėjų ir audrų iškentėti. Vienybėje stiprybė. Dievo laiminami, ženkime su naująja karta į naujus laimėjimus.

Rašytojas, kuris surado paparčio žiedą . . .

Jurgis Jankus pasakoja apie rašytojo misiją, apie išeivijos rašytojų problemas, rašytojo ir visuomenės santykius, apie literatūros premijas bei konkursus, apie savo kūrybinį darbą ir kt.

LD redakcija pavedė Bern. Brazdžioniui padaryti interviu su rašytoju J. Jankum. Buvo patiekta daugelis klausimų, į juos Jankus plačiai atsakė; suredagavus išėjo šis pokalbis:

Apie rašytojo misiją.

— Pasiėmiau Tavo laišką, kurin sudėjai milijoną klausimų, o jų tarpe net ir tokių, kurie mano nekomplikuotame gyvenime net į galvą niekada nebūtų atėję. Vienas iš tokių ir tas, atėjęs iš anapus geležinės uždangos, apie rašytojo misiją. 1940 metais skaičiau straipsnį, parašytą Stalino vardu, kuriame jis tvirtino, kad Sovietų Sąjungos pats didžiausias kapitalas yra žmogus. Tas teiginys tebėra galioje ir dabar. Žmogus tenai yra valstybės nuosavybė, o pati valstybė buvo tada, tebėra ir dabar, komunistų partijos nuosavybė, taigi ir kiekvienas ten gyvenąs žmogus yra ir pati vertingiausia partijos nuosavybė. Partija, ir tiktai ji viena, paskiria misijas ne vien rašytojam, bet ir kiekvienam kitam. Ir karvių melžėjom, ir traktorių vairuotojam, ir kolūkių darbuotojam, ir mokytojam, ir žvejam, ir elnių augintojam tundrose, ir net tiem, kurie Kremliaus aukštumų yra prisikasę. Ji skyrė ir tebeskiria *misijas* kirsti taigas, kasti auksą, plikomis rankomis tiesti kelius, pilti geležinkeliams pylimus. Ji skiria misijas net mirti lėtomis kankinių mirtimis. Žinoma, tik tiem, kurie nenori prisiimti iš viršaus primetamos misijos, bet išsigalvoja savą, partijos hierarchijos neaprobuotą. Šią vasarą mano vienam bičiuliui jau grąžino net 7 laiškus, kam ant voko buvo koks nors partijai nepatinkąs pašto ženklas. Ant vieno voko stambi, ranka nubrėžta rodyklė rodė į adreso lipinėlį su USA vėliavėle. Vadinasi, ir toks ženklelis kliūva partijos misijonizmui.

Rašytojas ten turi būti arba klapčiukas arba kankinys. Kartais ir klapčiukaudamas kai kas bando pasakyti užslėptą mintį. T. Venclova sykį minėjo, jog dabar jau net ir kūną ir sielą visiškai pardavę partijai klapčiukai kartais įdeda į savo raštus tokių minčių ar bent frazių, kad laikams pasikeitus galėtų jomis pasiramstyti. Iš tikrųjų, anuos režimus (bolševikų ir nacių) kiek pažinus, sunku net spręsti, kada rašytojas rašo tiesiai, o kada lūpą perkreipęs. Juk ir man pačiam teko ne sykį pamandrapypkiauti. Per pirmąjį bolševikmetį nieko nerašiau, bent nespausdinau, bet mokytojavau, o kiekvienas gali pasakyti, kad tenai mokytojo duona daug sykių kartesnė negu rašytojo. Gyvenimą skaidrinau pokštais. Pasakysiu, kad tuos pirmuosius metus neblogai sekėsi. Pasisekęs pokštas visiems praskaidrindavo ne vieną apkartusią dieną. Paminėsiu tik vieną. Vietos partijos vadovybė gavo įsakymą ko iškilmingiau atšvęsti pirmą laisvą *gegužės pirmąją*. Partorgas, žinoma, sušaukė mokytojus ir liepė tuoj pat siūlyti, kaip turėtumėm atsidėkoti "didžiajai tėvynei" už suteiktą laisvę. Vieni siūlė ką suvaidinti, kiti — mokykloms pašokti tautinius šokius, kiti dar ką nors, o man iš kažin kur nukrito smagi mintis: surengti eiseną, kokios gal niekur kitur nebuvo — pasiūliau į plakatus surašyti visą S. S. himną atskirais sakiniais į plakatus. Kiekvieną valsčiaus mokykla neštų po plakatą. Dar pasiūliau, kad su pirmuoju sakiniu pirmutiniai žengtų vietos komunistų partijos žmonės, po jų komjaunuoliai su antruoju sakiniu, o jau toliau alfabetine tvarka visos mokyklos. Partorgas iš džiaugsmo net į viršų pašoko, o daugumas mokytojų nustebo, kad aš staiga ėmiau ir išverčiau kailį. Tikrąją mintį gal tik vienas kitas tesugavo. Partorgas smagus išvažiavo į Raseinius. Tik sugrįžęs visoms mokykloms pranešė, kad eisenos nebus. Kas "laimės šaly" leis nešti plakatą "*Pirmyn, vergai nužemintieji*" ar "*Išalkusi minia, pirmyn*". Tik po kokių dviejų savaičių, gerokai įgėręs, partorgas prisispyręs mane ėmė klausinėti. "Sakyk, tu, man, kas esi? Geras žmogus ar svolačius?" Ką galėjau atsakyti?

Karas vienu brūkštelėjimu pakeitė padėtį. Bet nekaltu avinėliu nevirtau nei nacių okupacijos metu. Tada rašiau. Redaktoriai norėjo spausdinti, o žmonės norėjo spaudoje rasti protesto prieš neteisybę. Tiesioginio rašymo cenzorius niekada nebūtų praleidęs, o autoriui ir žinia kas būtų nutikę. Reikėjo rašyti taip, kad cenzūroj neužkliūtų, o skaitytojai suprastų. Tai ir rašiau apie jautį, pabėgusį į mišką, apie gobšą kaimyną, grobiantį svetimą žemę, apie mirusią teisybę ir pn.

Jeigu Stasius Būdavas tebebūtų gyvas, galėtų papasakoti, kiek turėjo vargo, kai Darbininkų kalendoriuje dėjo mano "Teisybės varpus". Jis taip ėmėsi su cenzorium, kad tas net mane patį pasišaukė ir pasakė, jog be reikalo bandome galva mūro sieną pramušti. Gal todėl, kad cenzorius buvo mažlietuvis (Stiklorius), "Teisybės varpai" kalendoriuje pasiliko.

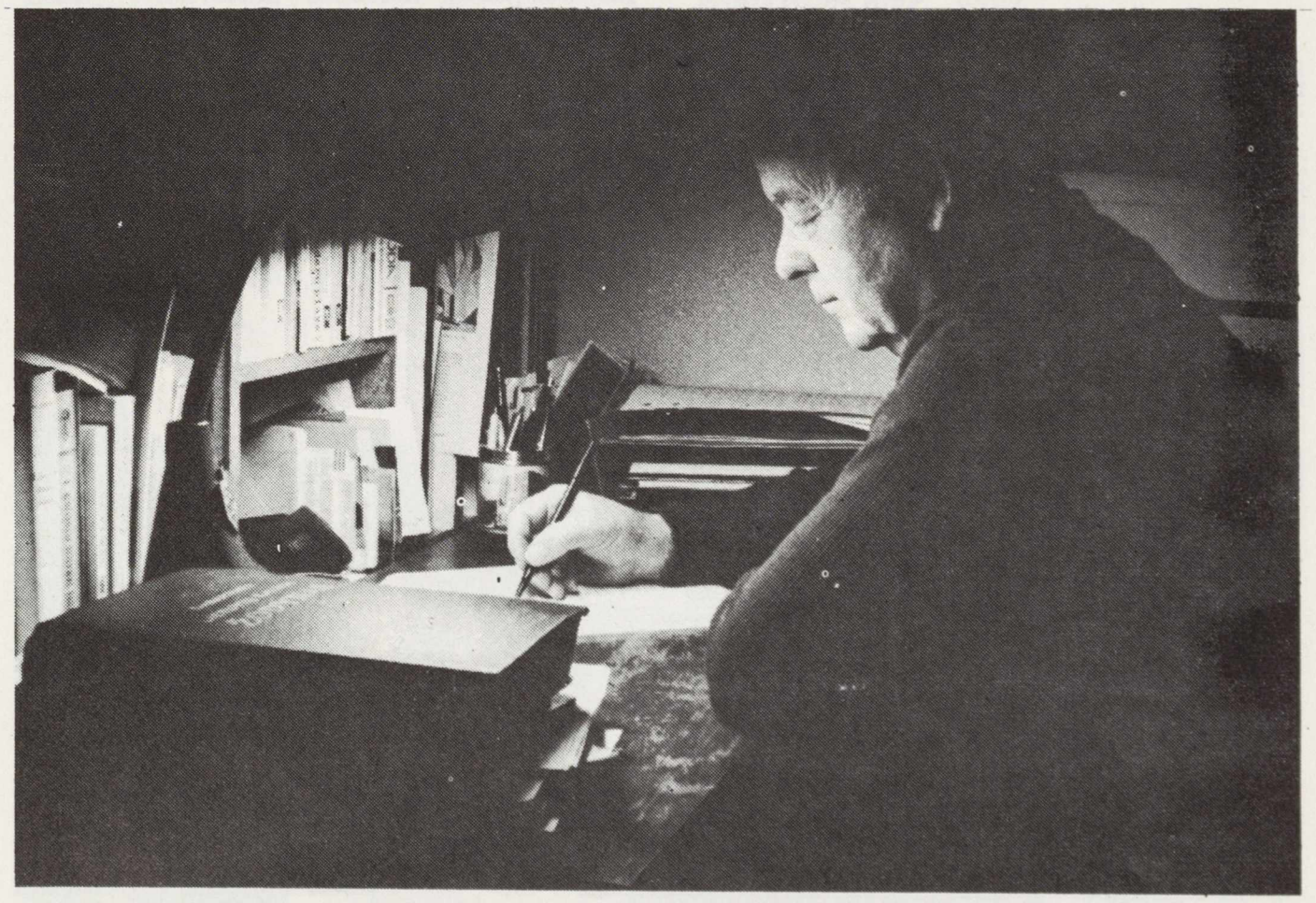

"Kai dirbu naktimis..." — rašytojas Jurgis Jankus prie savo darbo stalo.

Writer Jurgis Jankus at his work.
Foto Almis Jankus

Turėdamas ketvertą metų tokio patyrimo, nedrįstu net spėti, kurie tenykščiai rašytojai yra okupantui parsidavę, o kurie tik mėgina akis apdumti.

"Komunizmo epocha". Ar pateisinamas melas?

— *Komunizmo epocha* yra baimės ir suterorizuotos minties epocha. Baimės iškreipto veido epocha. Kiekvienas laikmetis atsispindi savo meto grožinėje literatūroje. Jis atsispindėjo Žemaitės, Šeiniaus, Vinco Krėvės, Putino raštuose, jis atsispindi Baltušio, Avyžiaus, Bubnio ir kitų to laikmečio rašytojų raštuose. Atsispindi realybės klastojimas pagal partijos botagą. Gyviesiems dar gali atsirasti proga atsiverti, bet mirusieji tas kančias, o gal ir gėdą, nusinešė amžinybėn, nes vargu ar kuris paliko kur nors paslėptus savo darbo dienoraščius. Bet manęs nė sąžiningiausias partijos klapčiukas neįtikins, kad meluoti jiems būtų buvę saldu. J. Avyžius vienoje "Chameleono spalvų" vietoje tą komunistinio režimo būtinybę kiek susiaurinta forma taip pasako: "Melas, kuris padaro žmogų laimingą, pateisinamas". Žinoma, jis dar labiau pateisintinas, kai daro laimingą partiją.

Solženicinas yra aprašęs tuos partijos nekaltybę saugančius posėdžius, kuriuose norėta jį patį priversti rašyti melą. Neabejotina, kad per tokias skaistyklas yra ėję ir tebeina okupuotos Lietuvos rašytojai, tik dar neatsirado nė vieno, kuris tą "skaistinimą" būtų aprašęs. Nors užuominų yra.

Rašytojas ir tematika Kas privalo jam pasiūlyti, ką rašyti, ko ne.

— Nemanau, kad rašytojui turėtų kas nurodinėti, kur prikišti pirštus, kur ne, ką rašyti, ką ne. Jeigu pripažįstame rašytojui talentą, pripažinkime ir teisę rinktis temas. Tikiu, kad kada nors atsiras veikalų ir apie Afganistaną ir apie Libaną, gal net ir apie Falklando salas, kur pagrindiniausias personažas būtų ne žmogus, bet vargšas pingvinas, patekęs tarp dvienjų piktų stipruolių; vargšas, nes jo likimu net didžiagerkliai gamtos mylėtojai nebesirūpino, nes vieni buvo anglų, o kiti argentiniečių pusėje.

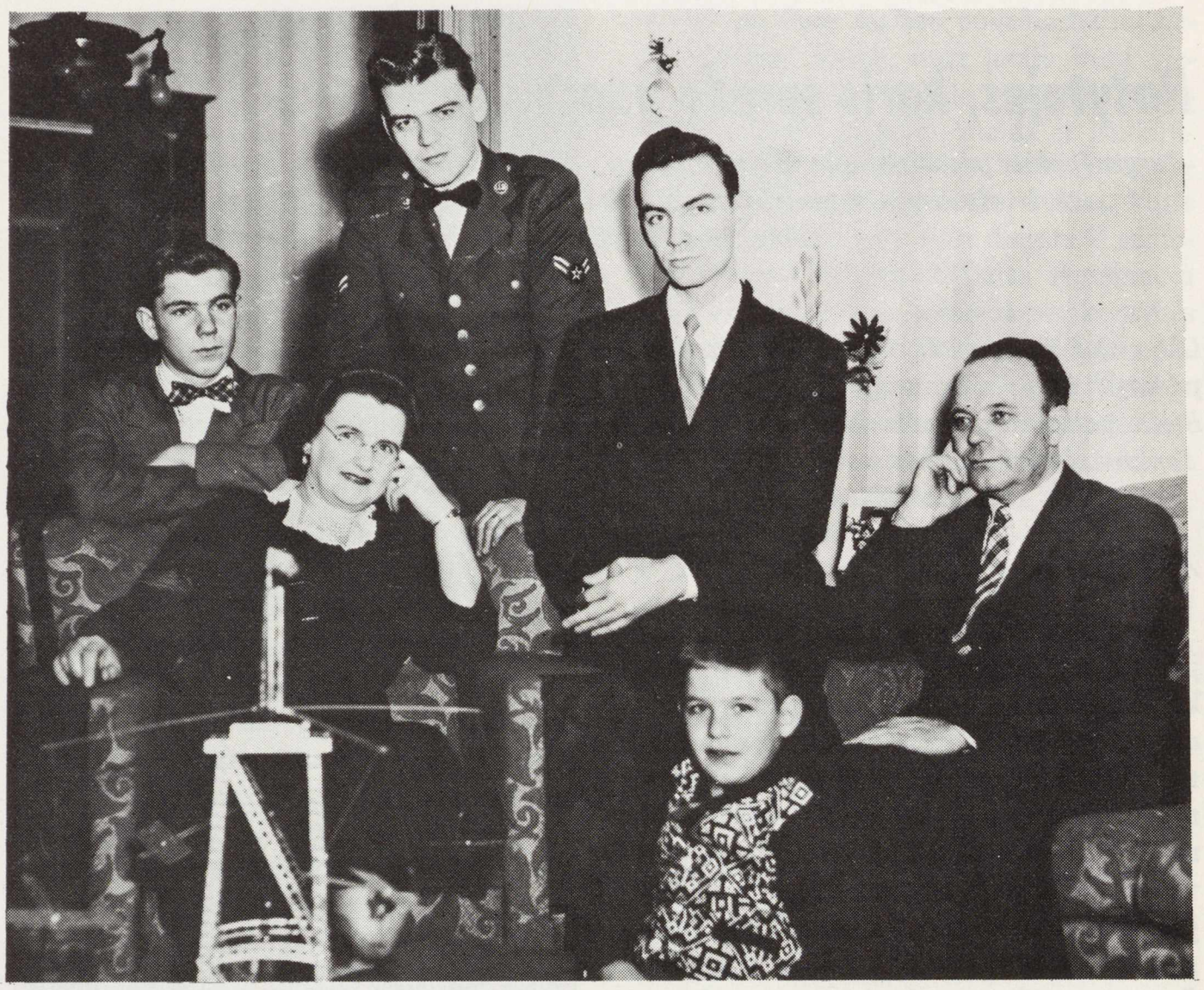

Jankų šeima pirmaisiais metais Amerikoj. Iš kairės: Saulius, Kotryna Jankienė, Virgilijus (miręs 1973 m.), Eugenijus, Almis ir Jurgis Jankus.

The first years in America. From left. Saulius„ Kotryna Jankus, Virgilijus [died in 1973], Eugenijus, Almis, and Jurgis Jankus.

Gyvenamuoju momentu neįmanoma pasakyti, kokie kurio rašto aspektai bus pamėgti ateityje. kaip kada jie bus interpretuoti ir kaip jie sutaps su ateities žmogaus dvasine būsena. Kiekvienas amžius, o dar ir kiekvienas sambūris, turi spręstinas dideles problemas ir dideles svarstytinas temas, kurias pakišti rašytojams niežtėte nieżti. Ir bandoma ir įtaigojama, bet rašytojo teisė pačiam pasirinkti ir temas ir problemas.

Mūsų išeivijos rašytojas ir jo problemos. Koks jo likimas?

— Išeivijos literatūros likimas negali būti kitoks, kaip ir pačios išeivijos. Dabartinė išeivija JAV-bėse ilgainiui taps *lietuvių kilmės amerikiečiais*. Juk net žydai, kurie ypatingai sugebėjo ir tebesugeba išlaikyti savo žydiškąjį branduolį gyvą, skundžiasi nubyrėjimais. Toks jau išeivijos likimas. Rašytojų turi ir žydai, bet jie jau yra nebe žydų, o JAV-bių rašytojai. Tik jų kilmė žydiška, patys save laiko žydais ir jų žydiškumas labai dažnai yra pirmame plane.

Savo parapijoj. Iš kairės: klebonas kun. Justinas Vaškys, Kotryna ir Jurgis Jankai, kun. Antanas Rubšys.

With their parish priest, Rev. J. Vaskys, Kotryna and Jurgis Jankus, and Rev. A. Rubsys.

Iš Lietuvos pasitraukė apie 100 rašytojų oficialiai rašytojų draugijos narių; tiek jų yra ir dabar; ar prieauglio bus ir toliau, ar jis mažės?

— Būtų naivu tikėti, kad lietuvių išeivija kada nors sulauks tiek rašytojų, kiek nuo antrojo bolševikų antplūdžio pasitraukė į Vakarus. Išeivijoje buvo ir tebėra rašytojų perteklius, savotiška infliacija. Neproporcingai gyventojų (išeivijos) skaičiui. Prieauglio bus, bet ne tiek. Vieni gal mėgins rašyti tik lietuviškai, kiti gal jau angliškai (arba kuria kita kalba), kurioj bus išaugę. Reikia tik manyti, kad jų raštuose ilgam bus įaugęs ir lietuviškumas. Aš pats pažįstu du, kurie bando rašyti lietuviškai, — tai Tadas Klimas, linkęs į visuomeninę satyrą, ir Vilija Dėdinaitė, ieškanti savo rašiniuose gilesnės psichologinės tikrovės. Pirmasis yra baigęs teisės mokslus, dirba kaip advokatas, bet galvoja nemesti ir rašymo, antroji tik praėjusį pavasarį įsigijo psichologijos bakalaureatą ir toliau studijuos teisę. Jos gana gera novelė Neries Mėlynytės slapyvardžiu buvo išspausdinta šių metų "Ateities" nr. 3. Jų rašybos pasirinkimas priklausys nuo jų pačių, o atrodo, kad pasakyti jie tikrai turi ką.

Rašytojui reikia skaitytojo. Ar pakankamas mūsų visuomenės dėmesys mūsų rašytojui ir jo kūrybai?

— Rašytojas nėra laukiamas. Gal ir laukiamas, bet nemokama ar nesiryžtama to laukimo parodyti. Mums Lietuvoje to laukimo irgi niekas nerodė, bet mes veržėmės "iš tamsos į šviesą". Norėjome ką parodyti, o dabartinė karta gimė šviesos pertekliuje, jos pertekliuje auga. Visokiame pertekliuje. Auga "tuč tuojau", *instant*, amžiuje. Svarbu greitai ir daug. Talentui užgęsti yra daug daugiau pavojų, negu anais metais, kai jo liepsnai išblaškyti buvo daug mažiau skersvėjų. Užtat jam reikėtų ir daugiau dėmesio. Esu skaitęs, kad pas ne vieną rusų, vokiečių, prancūzų rašytoją susirinkdavo būriai draugų pasiklausyti, ką jie yra parašę. Kartais rašytojo skaitymo išklausydavo net ligi aušros. Nemanau, kad tie rašytojai mokėjo taip užburti savo skaitymu. Ne. Susirinkusieji *domėjosi* rašytojais ir jų kūryba, norėjo sužinoti, kas naujo kuriama. Tomas Mann savo atsiminimuose rašo, kaip jo draugai vis ir vis rinkdavosi pasiklausyti naujų skirsnių jo rašomo "Daktaro Fausto". Kas iš mūsų rinktųsi tam gaišinti laiką? Bent man neteko girdėti, kad tokių literatūrinių "mediumų" būtų kur buvę. Man pačiam tik po Brazdžionių stogu Vistoje teko paskaityti savo raštų iš tuščio popieriaus. Kitur nepasitaikė, nors vieną kitą sykį, kai buvau užsiminęs, likau "nenugirstas". Vienam literatūros vakare žioptelėjau, kad paskaitysiu ne visiškai išbaigtą pasakojimą; kuris kada nors bus baigtas ir išspausdintas, ir atrodys gal gerokai kitaip, gavau iš korespondento kuolu per galvą, — esą klausytojams visai nesvarbu ir neįdomu rašytojo darbo procesas, mes reikalaujam tik tobulai išbaigto kūrinio.

Jaunų dailininkų daug priauga, o rašytojų — ne, kodėl?

— Kad piešiančių ir tapančių yra daugiau, dar nereiškia, kad yra daugiau ir dailininkų. Juk kai pasišneki, labai daugelis prisipažįsta kada nors rašę eilėraščius, net apysakas. Bet su rašymu yra bėda, kad parašius nėra kur dėti. Kam nors paskaitysi? Kas norės klausyti, jeigu nenenori klausyti net pripažintų rašytojų. Pasiųsi kam išspausdinti? Numes į krepšį. Paveikslas yra kas kita. Jis suveda tave su žiūrovu be jokių tarpininkų. Pasikabini ant sienos, kas nors ateina, pamato, pasidžiaugia. Gali padovanoti, net parduoti. Ir moka daugiau negu už knygą. Paulius Jurkus tą skirtumą sykį maždaug taip aiškino. Parašei novelę, redaktorius jaučiasi padaręs tau gerą darbą, kad į laikraštį įdėjo. Apie kokį atlyginimą nė nešnekėk, nors prie tos novelės išsėdėjai savaitę, gal net mėnesį. O per pusvalandį nupieši kam plakatą, ir gauni dvidešimt penkis, o kartais ir penkiasdešimt, ir dar padėkoja. Nupieši knygos viršelį, irgi šį tą gauni, o knygos autorius už kelių metų darbą dažniausiai nieko negauna. Kartais net primoka ar visai užmoka už išleidimą. Be to, su piešimu ir pastovaus darbo greičiau gausi. Kiekvienai didesnei prekybos ar gamybos įmonei reikia dailininkų, o kam reikia rašytojų?

Dėl to, kad kiek labiau prasisiekęs literatūroje tėra tas vienas Algirdas Budrys šiame krašte, nereikėtų nusiminti. Jo laimėjimais tik džiaugiamės. Mūsų bangos patys vyriausi, jau grynai šiame krašte išaugę, dar tebesisuka apie trisdešimtuosius metus. Jų nedaug. Jie augo spaudžiami į praktines profesijas, nes tėvuose ir seneliuose tebebuvo geresnio gyvenimo netekimo baimė. Nesakau, kad vienas kitas gali atsirasti ir iš tų, kurie yra įsitvirtinę žurnalistikoje, bet pasireiškiančių labiausiai lauktina iš tų, kurie dar nė nebando. Jų nebus daug. Jeigu sulauktumėm per dešimtmetį vieno gero rašytojo, išplaukiančio į paviršių, galėtumėm girtis labai kūrybinga išeivija.

Kad neatsiranda žodžio kūrėjų, tiek to, palauksim, kaip sakai, dešimtmečio, betgi galėtų rastis vertėjų, jei ne iš anglų kalbos, tai bent į anglų kalbą.

— Išversti mūsų geruosius veikalus, klasikus, į kitas kalbas ir kitų tautų geruosius į lietuvių kalbą, būtų labai gera ir būtų galima, bet prieš akis dvi kliūtys: sugebėjimas ir galėjimas. Sugebėjimo gal netrūktų, bet kas išleis? Kas dės pinigą į tokį nepelningą biznį. Čia gero noro neužtenka, reikia pakvaišusio milijonieriaus, o tokių, deja, neturim. Kas imsis vertimo iš anglų į lietuvių kalbą, kai žino, kad ir originalių darbų maža teišperka. Kas vers Steinbecką, Foulknerį, Soul Belową, ar I. B. Singerį, ar Česlovą Miloš̨ą, nors jie ir Nobelio premijom apdovanti, jei tie, kam įdomu, pasiskaito angliškai. Apie kulūrinį darbą negalvojama, kai nėra finansinių galimybių. Tie klausimai užsiminta rašytojų suvažiavime, užsiminta, bet nespręsta.

Rašytojų draugija ir suvažiavimas, — ką pasakytum apie juos?

— Clevelande sušauktas suvažiavimas buvo labai geras dalykas, bet kažin kokia artuma nesuliepsnojo. Perdaug buvo susikaupę formalių dalykų, juose ir vieno kito atsineštos liepsnelės paskendo. Jeigu tokie susibėgimai galėtų būti dažnesni,

Su sūnaus Eugenijaus šeima. *With son Eugenijus and his family.*

gal ir rašytojų draugija būtų ne vien profesinė jungtis, o ir bičiuliškas vienetas. Po suvažiavimo rašydamas Br. Railai paminėjau, kad būtų gera, jeigu galėtumėm kasmet surengti *rašytojų stovyklas*, panašias kaip rengia kai kurios kitos organizacijos ar sambūriai. Galvoju, kad būtų tikrai smagu sueiti ilgesniam. Ne tik smagu, bet atsirastų ir kitokie ryšiai. Jis atsiliepė iš Las Vegas,— sakė, jeigu pasisektų išlošti, bent $50,000 užfundytų rašytojams pirmą tokią stovyklą. Bet laimė, matyt, kitaip lėmė, ir Bronys grįžo į Los Angeles greičiausia tokia pat kišene, kaip išvažiavęs. O gal dar ir pralošęs...

Didesnėse vietose, kaip Chicaga, New Yorkas, Los Angeles, Clevelandas, kur rašytojų yra po keletą, galėtų sudaryti sudaryti mažus būrelius, kuriuose pasidalintų savo rašytojiškais planais, paskaitytų naujausios savo kūrybos, o jeigu nebūtų už uždarų durų, gal ir ne vienas besidomintis ateitų, užsikrėstų rašytojiška liga. Chicagoje istorikai yra labai prasmingai susibūrę, kodėl to negalėtų padaryti rašytojai.

Premijos. Konkursai. Ką apie tai galvoji — ar tai padeda literatūrai ir autoriams? Kaip pagerbti pasižymėjusius rašytojus, visas savo jėgas atidavusius literatūrai? Kodėl nedalyvauji "Draugo" romano konkurse — Paties kūrinys pakeltų konkurso prestyžą.

— Premijos nebūtų premijos, jeigu nebūtų šiokių tokių intrigų prieš jų paskyrimą ir nepatenkintų balsų paskyrus. Taip ne tik pas mus, taip visur yra — nuo Nobelio iki mažiausių. Žmogus nebūtų žmogus, jeigu nenorėtų pirmauti. Viena laimė, kad premijų komisijų sprendimai neapeliuojami; pasaulis nesugriūva, jeigu premija tenka ir ne tam, kuriam vienos ar kitos grupės viešoji (ar ir neviešoji) nuomonė norėjo. Ateis kiti metai, bus kita premija. Teks ir tam, kas pernai ar užpernai negavo, Mintis, kad vertiems reikėtų tam tikros visą kūrybinį kelią pažyminčios prejos, kaip Kultūros Taryba dabar teikia dailininkams, gera.

Geras dalykas ir konkursai. Jie yra davę neblogų rezultatų, per juos iškilo net ne vienas dabartinis žymus mūsų rašytojas: Gliauda, Landsbergis, Kralikauskas, Alė Rūta, Pūkelevičiūtė, Baranauskas — tai tik keli vardai, iš "Draugo" romano konkurso. Jau vien jie kelia to konkurso prestižą. Aš iš prigimties nesu varžybų žmogus, Gal kai kam ir reikia konkretaus paskatinimo, kad sėstų rašyti, man ne. Tiesa, rašyti nemėgstu ir aš, bet manęs ir jokios premijos neskatina. Mane skatina, kartais net verste verčia rašyti vidu-

Su sūnaus Sauliaus šeima. *With son Saulius and his family*

je susikaupęs koks nors turinys. To man ir užtenka.

Ar taip ir neteko dalyvauti jokiam konkurse?

— Teko, dalyvavau. Savitarpinė pagalba vokiečmečiu buvo paskelbusi vaikų literatūros konkursą. Kartą gatvėje užšnekino vienas draugas, turįs artimų ryšiu su S. Zobarsko redaguojamu vaikų žurnalu. Jis pasiskundė, kad konkursui raštai labai menkai plaukia ir mygte mygo ką nors duoti. Neprižadėjau. Bet tuo tarpu turėjau parašęs "Vientautų berniukus", kuriuos ketinau atiduoti Zobarsko redaguojamam "Žiburėliui". Perdėjau į kitą voką ir nusiunčiau komisijai. Girdėjau, kad juos skaitė ne vien vaikai, bet ir suaugę. Ragino atskirai išleisti, bet iki šiol nesuradau tų žurnalo numerių, nebent kas Lietuvoje turėtų.

Taip pamažu priėjom prie "asmeniškų" dalykų. Kaip esti su medžiaga pasakojimams — ar ji išgalvota, ar paimta iš gyvenimo, taip pat ir personažai, buvę gyvi ar autoriaus "pagimdyti"?

— Ir "Vientautų berniukai" ir visos kitos istorijos tikrai yra išgalvotos. Asmenys — mano "pagimdyti". Išgalvotos tik dėl termino, o ne dėl teisybės. Teisybė yra tokia, kad jos man į galvą ateina gatavos. Ne forma, bet esme. Dėl formos tai beveik galėčiau pasigirti, kad ji dažniausiai mano paties suregzta. Tą patį turinį juk galima parašyti turbūt daugiau negu dešimteriopai. Kodėl renkuosi paprastą tradicinę šnekėjimo formą, ir pats tikrai nežinau. Gal ją paveldėjau iš pasakų gadynės, kad noriu susišnekėti su pačiu nesofistiškiausiu skaitytoju.

Bet pasitaiko ir ne taip jau "išgalvotų" trupinių mano pasakojimuose. Bet tik trupinių. Prieš metus su Birute ir Kazimieru Čepaičiais grįžome iš Detroito. Kazimieras papasakojo, kaip jis nuėjęs aplankyti brolio kapo, nugirdo vienos moters pasakymą, kad ji atėjusi aplankyti savo vyro žmonos kapo. Iš to pasakymo man iš karto šovė galvon visa istorijėlė, kurią po kiek laiko surašiau (Atspausta šios vasaros "Aiduose"). "Anapus rytojaus" knygoje yra gatvelė, kurioje negrai karštas naktis praleidžia ant šaligatvių. Panašia gatvele man pačiam naktimis teko vaikščioti. Knygoje yra faktas, bet ne fotografija, nes tenai viskas "surežisuota" taip, kaip reikėjo mano istorijai. Toks pat ir fabrikėlis toje pačioje knygoje — jis tik faktas, einąs įvykių fonui ir ta prasme jis yra tikras, bet ne jame vykstą įvykiai. Tie jau yra mano istorija. Ir žmonės mano "pagimdyti". Ne vienas mano, kad aprašinėju tikrus įvykius. Jeigu rašau pirmuoju asmeniu, tai tik literatūrinius savo paties atsiminimus. Niekad negalėčiau jaukti realybės, kaip ją jaukia Č. Milošas savo "Isos slėnyje". Jis Isos slėnyje ir žemės reformą vykdo ir iš jos vežimą miltų, kumpių ir dešrų prisikrovęs per demarkacijos liniją į Lenkiją važiuoja. Gal klystu, bet aš Isos upę težinau tik Nemuno aukštupy, žemėje, kuri šiame amžiuje niekada Lietuvos ribose nebuvo.

"Pirmojo rūpesčio" "Pabėgėliai" yra parašyti pagal jaunystės bičiulio Felicijaus Prekerio pasipasakojimą. O daugiau taip kaip per tradicinę išpažintį: daugiau neatsimenu. Viskas yra iš kažin kur šovę, į galvą, ar gyvenamosios epochos dvasios buvo padiktuota.

Kad jau įsileidom į asmeniškumus, tai neatleiskim ir eikim toliau — į "rašytojo virtuvę": Kada rašai, kaip, pieštuku ar mašinėle, namie ar kelionėje, kaip Nabokovas? Ir taip toliau. Ir taip toliau.

— Rašau kada laiko turiu ir kada netingiu. Seniau, kai dienos buvo užimtos duoninio darbo, rašydavau naktimis. Dabar naktų vengiu, nors dienos metu nuo rašymo atitraukia daugelis dalykų... Net žvirblis, užšokęs ant palangės, pamaišo, o kai atsisėdi naktį, pameti ir laiką ir ryšį su aplinka. Nepamatai, kad jau aušta ir tuoj reikės kitų darbų imtis. Anksčiau tas nekenkdavo, bet dabar neišmiegotos naktys ima atsiliepti galvosukiu, todėl ir mėginu pratintis rašyti dieną. O rašau visur, kur tik randu vietos prisėsti. Vasarą dažniausiai kiemely po egle ar po kokiu kitu krūmu, kur saulė ne taip smarkiai į plikę kerta, žiemą tokiam tamsokam kamputy prie stalelio.

Neatsimenu, kad kada būčiau rašęs pieštuku. Nebent tik tada, kai nieko kito nebesugriebiau. Seniau rašydavau plunksna, dabar vadinamu "šratinuku". Tokiu, kuris rašo plonai ir juodu rašalu, Rodos, nesu mizantropas, bet juodą spalvą mėgstu. Žinoma, jeigu nesugriebčiau juodos, būtų gera bet kokia. Kad tik būtų tamsesnė už popierių. Popierių vartoju patį pigiausią, baltą, mokyklinį. Rašydamas ne namie, kartais pasigaunu geltono popieriaus bloknotus. Į juos patogu rašyti bet kur: kokiam nors laukiamajame, miške, pajūry, viešbuty ar net kokio bičiulio miegamajame, kad va ir minėtų Brazdžionių namuose, kai visas namas nutyla, o gaidžiai pradeda diktuoti ne tik žodžius, sakinius, bet ir visas istorijas. Jų gaidžiams giedant girdėjau ir tą Tėvo Venancijaus ir jo Matildos istoriją, kuri vėliau buvo atspausta "Draugo" priede. Žinoma, tik pradėjau, pabaigti reikėjo kada nors vėliau, ir visai kitur.

Vienu tarpu buvau pradėjęs rašyti mašinėle, bet neįpratau, o kai pamečiau vienos rankos pirštus, tai numečiau ir mašinėlę. Gerai, kad žmona Kotryna jau spaudai paruoštus rankraščius perrašo. Kartais dar reikia kokių smulkmenų pakeisti ir jau perrašytam tekste, bet didesnių braukymų vengiu: žodžio ar kito pakeitimas viso darbo į šedevrą nepavers. Kartais pasitaiko, kad vieną kitą gabaliuka prašau perrašyti dar kartą, be ne dažnai.

Labai retai pradėjęs rašinį vienu atsikvėpimu ištęsiu ligi galo. Vieną bedirbant, įlenda kitas, paskum ir dar kitas. Atsitinka, kad nebaigtų darbų susirenka net keliolika. Jeigu dabar paklaustum, kiek turiu nebaigtų darbų, negalėčiau nė pasakyti. Kodėl taip yra? Kartais ateina mintis, kad kalta mokykla: neišmokė dirbti. Kai draugai vadovėlius užgulę mokėsi, aš dariau ką nors kita: skaičiau, rašinėjau, grojau, piešiau. Taip ir įpratau šokinėti nuo vieno darbo į kitą, nematydamas rimto reikalo pabaigti. Gera yra tiktai, kad nebaigto darbo neužmirštu. Keletą mėnesių išgulėjusį rankraštį galiu tęsti toliau net nuo vidurio sakinio, visiškai nepasižiūrėjęs, kaip tas sakinys buvo pradėtas. Kai pabaigiu, per kelias dienas viskas užsimiršta. Nors ir šokinėju nuo vieno pasakojimo prie kito, bet kiekvieną rašau nuo pradžios ligi galo. Nešokinėju nuo vieno galo į kitą ir nelipdau visumos iš atskirų gabalų. Tas pat ir su personažais — jie iš karto yra gyvi visam pasakojime, ir atskirai galvoje nereikia jų nešioti. Kiek blogiau yra su vardais. Kaip galvon ateina istorija be vardo, taip be vardų ateina ir jos personažai. Juos tai kartais turiu susirašyti į popierėlį, kad Antanas į galą istorijos nevirstų Jonu, o Dominikas — Benediktu. Knygai vardą renku paskiausiai. Kai kuriuos esu parinkęs pats, o kaikuriuos pasiūlė kas kitas. "Paparčio žiedas" ir "Klajojančios liepsnos" yra Kotrynos parinkti. Aš pats abi knygas būčiau visiškai kitaip pavadinęs: viena būtų buvusi "Teta Dominė", o kita "Nupiautos kelnės", bet atrodė, kad prieš sekretorę spirtis ne visada reikia, tai ir nesispyriau. Prie "Paparčio žiedo" ir aš pats jau imu priprasti.

"Naktis ant morų" labai geras, reikšmingas, išsakąs turinį, "Namas geroj gatvėj" — geras, populiarus, "Paklydę paukščiai" — romantiškas, bet paskaičius įgauna kitą nuotaiką, "Pirmasis rūpestis" — gražus, bet jau "Užkandis", ypač paskaičius neskanią, ginčytiną to vardo novelę, ne kas.

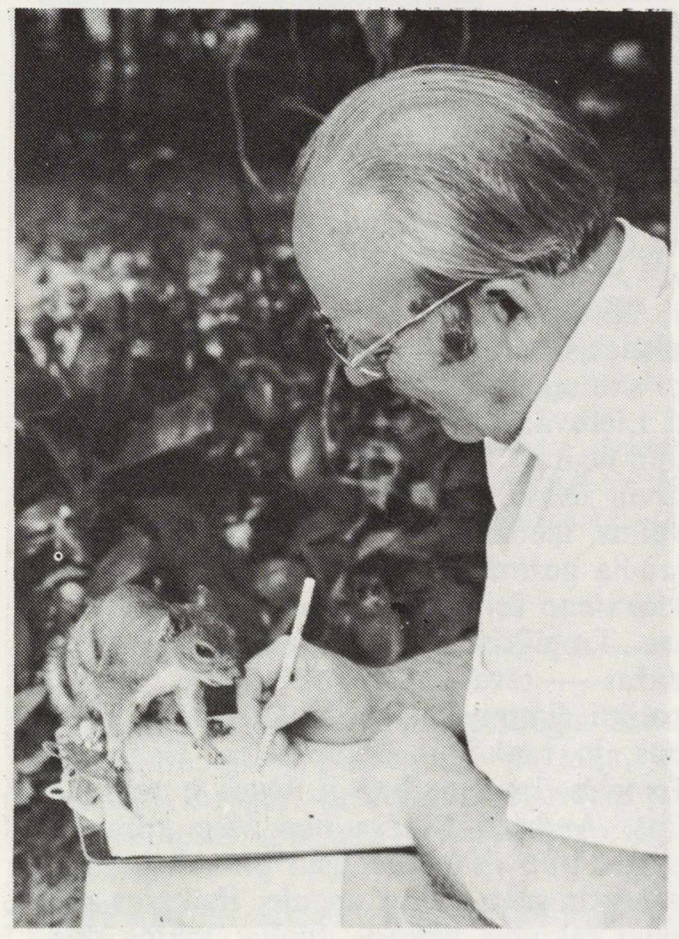

Jurgis Jankus savo kieme rašo su savo talkininke.

Jurgis Jankus and his aide hard at work.

— "Užkandį" laikyčiau vienu iš geriausių mano knygų vardų.Trumpas, ryškus, prasmingas, nes ir pati knyga geram skaitytojui tėra tik užkandis, ne privalgymas. Ir pačios to vardo novelės nenorėčiau laikyti ginčytina, neskoninga. Praėjusiais metais ją ir "Short Story International" su malonumu įsidėjo. To žurnalo redaktoriams ji neatrodė nė kiek ginčytina. Man pačiam irgi neatrodo. Toks tada buvo laikas, tokie ir žmonių ryšiai.

Paskutiniu metu vis trumpesni pasakojimai, net keli rinkiniai, o skaitytojai laukia ilgesnio dalyko, romano. Kur dingo "Pušis", spausta periodikoj Vokietijoje?

— Jeigu manai, kad skaitytojas laukia didesnių dalykų, tai galiu prisipažinti, kad turiu keletą ir tokių nebaigtų. Jų tarpe yra ir "Pušis". Nuo šio rudens galvoju išeiti "pensijon", t.y. pasitraukti iš visų darbų, pradedant parapija, baigiant kitokiais sambūriais, sambūrėliais ir atsidėti ilgesniems rašiniams. Kaip tik gal pradėsiu nuo "Pušies", tik kažin, ar ji besukels tokį šturmulą, kokį kėlė prieš 30 metų su viršum.

Nediskretiškas klausimas — kokią savo knygą laikytum geriausia?

— Savo darbų pagal ūgį rikiuoti niekada neturėjau nei noro, nei laiko. Jau minėjau, kad užbaigtas darbas nukrenta užmarštin. Turėčiau atsisėsti ir viską perskaityti, tada galėčiau ir visiškai atvirai pasakyti, kurį laikau geriausiu.

Na, jau na, nėra čia ko išsisukinėti — kritikos ir mokslinių įrodymų neprašau, čia ne "ūgio" reikalas, o retrospekcinis pasisakymas.

— Kaip ten bebūtų, atsakymą atidedu kitam sykiui. Vieną tik norėčiau priminti, kad "Naktis ant morų" tikrai nebuvo verta visiško mūsų teoretikų užmiršimo. Lietuvoje net oficialūs vertintojai laiko ją gera knyga, keletas čionykščių jaunųjų akademikų man pačiam tvirtino, kad tą knygą jie laiko pačia stipriausia mūsų pokarinėje literatūroje, o "Lietuvių literatūros svetur" autoriai pro ją praėjo visiškai tylomis. Kai kurie mūsų kritikai ją net laiko novelių rinkinėliu. Vienam iš tokių pasakiau, kad ją rašiau kaip romaną, kad laikau ją romaniškiausiu iš visų kitų savo romanų, nes joje yra, jeigu jau ir ne visa epocha, tai bent stiprus anos epochos atgarsis. Kritikas papurtė galvą ir pasakė:

"Tai gal reikės kada nors dar kartą perskaityti". Nemanyk, kad tuo norėjau pasakyti, kad ji man geriausia. Ne. Tik atėjo toks atsiminimas į galvą, ir viskas.

Teko matyti jūs namų salioną pilną gėlių, pats parsivežei iš Kalifornijos sėklų, sakyk, atrodo, mėgsti gėles, jomis rūpinies, jas veisi, laistai, glostai, kalbini... Sako, kad žmonės, kurie mėgsta gėles, yra malonūs, geri žmonės. Kokių kitų hobby turi?

— Šnekėdamas apie gėles, nuskriaudei Kotryną. Tos, kurias matei mūsų svečių kambaryje, yra jos širdies pakabučiai. Aš paprastai krapštausi lauke su daržovėmis ir su gėlėmis. Kotrynos širdis neleidžia jų palikti žiemos šalčiams, tai rudenį, ką tik gali, neša į vidų. Kas netelpa viduje, kitiems išdalina. Ar ji su jomis kalbasi, nugirsti neteko. Kai viena pasilieka, gal ir šnekasi. Vienas, Aldonos Brazdžionienės dovanotas, "rojaus paukštis" gražiai auga, o kitas numirė. Gal nepatiko, kad šalia su kitu reikėjo stovėti, o gal pas mus kokių ligų yra, kokių nepakelia šiltų kraštų augalas. Beje, iš tų sėklų, kurias atsiuntei, išdygę jau auga ne viename name. Ir juos vadiname nebe Rojaus, bet Brazdžionio paukščiais. Ką veikiu daugiau? Kai pasitaiko atliekamo laiko, mėgstu pažaisti su fotografijos aparatu.

Rašytojas Jankus tikrai yra geras fotografas, pats aiškina, ir beveik visos šio pokalbio iliustracijos yra jo darbo. Jis pats sukomponavo ir "Anapus rytojaus" knygos aplanką.

JURGIO JANKAUS KNYGOS

Rašytojo Jurgio Jankaus knygos

Dar turime po keletą egz. pardavimui šių Jurgio Jankaus knygų:

PAKLYDĘ PAUKŠČIAI, romanas, du tomai. $5.00 (persiuntimui pridėti $1.50).

PEILIO AŠMENIMIS. 3 veiksmų drama. 462 psl. Premijuota. Kaina $4. (Persiuntimui pridėti $1.50).

UŽKANDIS. Pasakojimai. 376 psl. Kaina $4.50. (Persiuntimas $1.00).

KOL ESU ČIA. Pasakojimai. 376 pusl. Kaina $8. (Persiuntimui pridėti $1.50).

ANAPUS RYTOJAUS. Romanas. 296 p. Kaina $9, kietais viršeliais. (Persiuntimas $1.50).

PAPARČIO ŽIEDAS. Premijuota pasakojimų knyga. 1982. 492 psl. Kaina $10. (Persiuntimui pridėti $1.50).

J. JANKAUS BELETRISTIKOS ŽIEDAI

Jo pasakojimų knygą "Paparžio žiedas" paskaičius

LB Kultūros Tarybos speciali komisija literatūros premijai už 1981 m. skirti taip įrašė į aktą: *"Premijos vertas Jurgis Jankus už pasakojimų rinkinį "Paparčio žiedas". Kartu įvertinama ir jo ankstesnioji kūryba. Jankus su plačiu polėkiu ir idėjiniu prasmingumu, tęsdamas estetinio realizmo tradicijas, nauju kūriniu praturtino mūsų dailiąją literatūrą".*

"Paparčio žiedas" 1982-jų m. anksti pavasarį atspaustas gražia knyga, su dail. G. Čepaitytės aplanko piešiniu, labai paprastu ir labai meniškai elegantišku. Spaudė "Draugo" spaustuvė Chicagoje. Kaina 10 dol. Knygą autorius dedikavo žmonai Kotrynai.

Beveik 400 šimtų puslapių knygoje sutalpinti septyni nevienodo ilgumo pasakojimai; kiekvienas jų skirtingomis temomis, su nuosekliai ir netikėtai išraityta intriga, su nelauktu jos atokvėpiu. Daugumoje pasakojimų "gyvena" ramūs, paprasti lietuviai, bet iš jų gyvenimo išsivysto arba kokia psichologinė giluma, ar bent nenumatyta, nelaukta ir išliekanti nuotaika. Taigi, Jurgis Jankus nepasakoja tik dėl pasakojimo, bet ramūs jo realybės žingsneliai visada priveda prie tam tikros įtampos ir jos atsivėrimo, atlengvėjimo, arba palieka sūkurį skaitytojo susimąstymui (kaip pasakojime "Teta Domincė").

Apie kiekvieną šių pasakojimų, su savitais charakteriais, ne tik temomis, būtų galima plačiai kalbėti; bet gal kaip kiekvieną skaitytoją, taip ir mane, labiausiai sudomino ir giliai įstrigo trys šios knygos pasakojimai, kuriuos ir pavadinu šio vertingo rinkinio pačiu žiedu. (Be abejo, kitų skaitytojų gali būti parinkti kiti pasakojimai, jiems labiau patikę ar labiau juos sudominę).

Man "Paparčio žiedo" žiedu yra šie: "Iš namų", "Paparčio žiedas" ir "Knyga".

"Iš namų" yra gal viso rinkinio trumpiausias pasakojimas, paliekąs gilų įspūdį, prisiminimą tų dienų, kai turėjome apleisti Lietuvą, antrukart užplūstant 'raudonajam tvanui". Čia vaizduojama tik viena lietuvių šeima, kuriai palikti namus, ūkį, gyvulius, medžius, išvykstant į karu liepsnojančią nežinią, — buvo likiminis žingsnis, kiekvieno šeimos nario skirtingai išgyventas. Tragiškiausias šio pasakojimo personažas — tėvas, kuris jokiu būdu negalėjo palikti šimtmečiais puoselėtos tėvų sodybos, jo rankomis iščiupinėtos, išpurentos žemelės, kuri maitino jį, tėvus ir prosenelius. Andrius Bražys nuo viso karais ir persekiojimais pablūdusio pasaulio nutarė saugotis savo namų angoje, išsikasęs pats savo rakomis apkasų duobę; tokios duobės gelbėjo žmones per Pirmąjį karą, jis manė, kad išgelbės jo šeimą ir nuo Antrojo. Jokie sūnaus ir žmonos įkalbinėjimai trauktis, gelbėtis, nepakeitė jo tvirtos nuomonės; nepakeitė nei daugybė pabėgėlių, besitraukiančių pro jo sodybą. Tvirtai įsitikinęs jis ir žuvo, pataikytas artilerijos šovinio; ir atgulė jis amžiams savo išsikastoje "slėptuvėje".

Jo sūnus — Kęstutis Blažys — juokavimais tik remia moteris, tik neišsiduoda motinai ir seserims savo nepakeliamai didelės dramos: jis negali palikti tėviškės, nei tėvo, nors aiškiai supranta, kad išsigelbėjimo nuo komunistų nėra, kad nepasitraukus jų laukia pražūtis. Jo brolis jau žuvęs pirmosios komunistų invazijos metu. Kęstutis, atrodė, buvo apsisprendęs likti su tėvu, nesulaužydamas amžiais įsigalėjusios ūkininko tradicijos: jokia kaina neišduoti gimtos žemės, nepalikti tėviškės. Bet jo apsisprendimą staigiai pakeičia pats likimas — tėvo tragiška mirtis. Tada prieš jauno ūkininkaičio akis atsistoja didelė neišvengiamybė, juoda kaip pati mirtis. Būti ar nebūti, —— kaimo žmogui nereikia svarstyt Šekspyro dialogais. Žemė, mirtis, laisvė, kančia sveiko proto žmogui tėra išsprendžiama ar pasirenkama tik staigiu apsisprendimu ir veiksmu. Blažiai, trumpu momentu pagerbę žuvusio tėvo kapą, staigiai iškeliauja, palikę net klojimo duris atlapas, ir visko pilnus namus, ir laukuose gyvulius ir visko jų rankomis sukurtą pilną gražų ūkį. Gyvybė brangesnė už turtą ir už šimtmečių tradicijas, — toks jaunojo Blažio apsisprendimas.

Motina, kaip visų kraštų ir visų amžių motinos, yra vidury: tarp tėvo ir vaikų valios, tarp tradicijų ir likiminių žingsnių, tarp meilės ir sunkiai pakeliamos kančios. Blažienė įkalbinėjo vyrą, įkalbinėjo sūnų (kad jų mintys susiderintų), o kai reikėjo, tyli ir be ašarų dideliu kryžium peržegnojo savo trobas ir su likusia šeima išvyko, kad visi išsigelbėtų, arba visi žūtų.

Tylios ir paklusnios broliui ir motinai abi seserys.

Pasakojimo "Iš namų" nuotaika, gal būt, atlieptų nuotaikai tūkstančių lietuvių

"Lietuvių Dienų"

METINIS PIKNIKAS

ĮVYKS RUGSĖJO 19 D.,

12:30 p.m.

Švento Kazimiero Parapijos Salėje
3855 Evans St.
Los Angeles, CA 90027

Bus duodami gardūs pietūs ir karšti ir šalti gėrimai

Taip pat čia įvyks "L.D." dovanų skaitytojams traukimas. —Leidėjas

ir kitų tautų pabėgėlių, kurie panašiomis aplinkybėmis turėjo palikti gimtuosius namus ir laukus.

"Paparčio žiedas" — liaudies pasaka, tautosakinė. Jos motyvais dailininkė G. Čepaitytė sukūrė ir labai patrauklų knygos viršelio piešinį. Rašytojas J. Jankus iš šios pasakos išvystė labai įdomų individualų kūrinį - pasakojimą, kurio veikėjai, tarytum, gyvi žmonės, su savitais charakteriais ir potroškiais. Iš dūmais pavirtusios pamiškės trobelės autorius "atkasa" čia kitados gyvenusius Pačiaupius: tėvą, jo pačią ir tris jų vaikus. Tas senis Pačiaupis kiek panašėja į Krėvės skerdžių Lapiną, tačiau visiškai kitokio charakterio, nors jų "profesija" ta pati — kaimo bandų ganymas. Pačiaupis savo gerą būdą ir dosnumo dorybes ypač atveria, kai naktį grįžtant (Joninių naktį) į jo naginę įkrenta paparčio žiedas, ir jis pradeda viską matyti ir žinoti, kai randa, išsikasa didelį turtą ir, vargstančius savo vaikus užjausdamas, didžiai teisingai ir dosniai visą turtą išdalija, sau beveik nieko nepasilikdamas, nes jie su senute, esą, ir taip laimingi. Bet jo senutė toli gražu ne tokia pat laiminga ir ne tokio nusistatymo bei charakterio. Ji nori daugiau sau, negu vaikams ar bet kam. Ji vis nuima ir nuima iš tos aukso krūvelės, kol su tuo auksu besimaivydama net ir gryčiutę padega... Ir iš viso jos godumo pasilieka jai tik suanglėjęs pinigų luistas. Pačiaupių vaikai irgi skirtingų charakterių ir skirtingus likimus užgriebę, tik jų gero tėvo dėka pasiekę ko geresnio. O paparčio žiedo laimė? Pačiaupis buvo ją nučiupęs, pasidžiaugęs ir per daug nesigailėjo vėl praradęs. Tik ne jo pačiutė! Ta mirtinai vijosi nuriedėjusį "žydintį papartį", skausmingai ujo savo senelį ir pati mirtinai paskui tą žiedą lakstė, kol... sulesė tą "laimę" gudrus gaidys...

Ta liaudiška pasakojimo nuotaika ir lengvas humoras ir sodietiški vaizdai, gamtos stichija, žmogaus tikėjimas ir siekimas gėrio ar laimės, dar su įdomių charakterių kontūrais, — padaro šį pasakojimą vienu iš geriausių lietuvių prozoje.

Ilgesniame pasakojime "Knyga" sumaniai J. Jankus atskleidžia vaiko psichologiją. Kaimo berniukas, labai mėgęs skaityti, labai branginęs kiekvieną knygą yra Jankaus puslapiuose kaip gyvas!.. Skaitai ir visą laiką matai Simuką užsigulusį ant knygos, arba kiurksantį ant kūdros krašto, kai ančiukai sutūpę poilsiui, ir vartantį ir vartantį stebuklingas jo dėdienės Genovaitės paskolintas knygas. Ir paskui — koks gi vaikui sielvartas, kai jam užsižaidus karvė sumauliojo, sudraskė knygą! Toks baisus vaikui sielvartas ir išgąstis, kad jis net bevelija, kad jo geroji dėdienė sužeista mirtų, negu kad jam reiks prisipažinti suniokojus knygą. Ir slepia Simukas knygą, ir net žada pabėgti į Ameriką ir meldžiasi, kad... meldžia Dievą, kad dėdienė nepagytų; nors jis tą gerą dėdienę be galo myli. Dėdienei mirus jam tartum kalnas nuvirsta nuo prislėgtos širdies... Kokį įspūdį ir išgyvenimą padarė vaikui toji prapuldyta ir nuslėpta knyga, ir tas jo negražus dėdienei linkėjimas, kad tik jis išsigelbėtų iš gėdos ir bausmės, parodo pasakojime visą gyvenimą prislėgta Simuko sąžinė; gal ji palengvėjo tik tada, kai suaugęs žmogus, profesorius atsiveria paties vaikams apie aną vaikišką savo išgyvenimą.

"Paparčio žiedas" knyga (kaip ir kiti Jankaus pasakojimai) tikrai verta aukščiausios literatūrinės premijos. Ir verta, kad visi atidžiai perskaitytume.

Alė Rūta

* * *

PROF. J. GENYS PASKIRTAS MOKSLO KOMITETO NARIU

Dr. Jonas Genys, Marylando Universiteto profesorius, paskirtas į viso krašto augalų genetikos turtų komitetą — National Plant Genetic Resources Board.

Į komitetą buvo parinkti žymiausi federalinės valdžios, valstijų ir korporacijų mokslininkai. Dr. Genys reprezentuos valstybes, bet tik penkių valst. mokslininkai buvo pakviesti atstovauti visoms 50 valst. Komitetas turės vyriausią įtaką nustatyti gaires kaip ir kur panaudoti milijoniniai fondai augalų apsaugai ir moksliniams tyrimams. Taip pat šis komitetas rūpinsis reprezentuoti Ameriką kooperuojant su kitais pasaulio kraštais pirmame komiteto posėdyje skaitė paskaitą apie dendrogenetinių turtų apsaugą, tyrimus ir panaudojimus. Po paskaitos buvo priimta rezoliucija įsteigti visos Amerikos dendrogenetikos komitetą. Tai talikti buvo pavesta dr. Geniui ir dr. S. Krugman (ytrimų vyr. direktoriui).

Po susirinkimo "Amerikos Balso" red. J. Bradūnas užrašė pasikalbėjimą su dr. Geniu perduoti į Lietuvą.

Pernai dr. Genys Japonijoje pasauliniam kongrese skaitė paskaitą; šiemet pakviestas skaityti paskaitas pasauliniuose kongresuose Vokietijoje Hamburge ir Kasselyje.

Būdamas Japonijoje dr. Genys susitiko ir pasikalbėjo su būsimu Japonijos imperatorium princu Akihito ir princese Nichiko.

Lietuvių visuomenė žino apie dr. Genio atliktus ir atliekamus darbus lietuvių organizacijose. Šiuo metu jis atstovauja Amerikos Lietuvių Tarybai ir JAV Lietuvių Bendruomenei Lietuvos Atstovybės Rūmų Restauravimo komitete, yra jo pirmininkas. (Pr.)

Pasauliniam kongrese Japonijoje prof. dr. J. Genys turėjo progos susipažinti su Japonijos princu ir princese. Nuotraukoje jis kalbasi su sosto princese Michico, kuri netrukus taps Japonijos karaliene.

Professor J. Genys meets Japanese princes and princesses at the World Congress in Japan. He speaks with Princess Michiko, the next Queen of Japan.

"LIETUVOS AIDŲ" RADIJO PROGRAMOS VEIKLA

Čikagos ir apylinkės lietuviams veikia trys lietuviškos radijo programos: "Margutis", atšventęs savo 50 metų sukaktį, Sophie Barkus programa, šiemet švenčianti savo 50 metų sukaktį, ir "Lietuvos Aidai", jauniausia, veikianti šešerius metus.

"L. A." radijo programos talkininkų tarpe yra: adv. C. P. Kal, teisininkas Pr. Šulas, chemikas Jonas Prunskis, kun. Juozas Prunskis, rašytojas Alfonsas Šešplaukis-Tyruolis ir kt. Jie patarimais ir savo žodžiu remia programos veiklą. Programa veikia 5 dienas Čikagoje, turi vieną laidą St. Petersburge, Fl., trumpom bangom viena laida eina į Lietuvą, Europą ir JAV. Prašoma, kad būtų įsteigta dar keliose vietose, bet tuo tarpu dėl lėšų stokos tai neįmanoma padaryti.

Programoms išlaikyti lėšų klausimas yra nelengvas, kai neturima nuolatinių rėmėjų skelbimais ir negaunama pašalpos iš organizacijų bei fondų, nors "L. A." programa tarnauja visiems lietuviams, yra nepartinė ir nepolitinė. Čia, kitų neužgaudamas, žodį gali gauti kiekvienas, kuris tik rūpinasi savo tautiečių reikalais ir Lietuvos laisvės kova bei mūsų kultūros klausimais.

Už vieną laidą tenka mokėti 82 dol., neskaitant kitų išlaidų, susijusių su programos parengimu. Nekartą klausiama vedėja, kodėl ji savo uždirbtus pinigus turi atiduoti kitų malonumui ir patarnavimui? Guodžiamasi, kad toks darbas ir tokios išlaidos ne veltui, kad tuo prisidedama prie lietuviškų reikalų. Laukiam geravališkos paramos aukomis iš organizacijų, kurių veikla reklamuojama, ir iš fondų, kurie rūpinasi lietuvių kultūra. Uždaryti programą labai lengva, bet ją išgarsinti ir išlaikyti sunku. "Lietuvos Aidai" su viltimi žiūri į ateitį ir laukia visokeriopos klausytojų paramos. (B. S.)

Rašytojas Vytautas Alantas.
Portretą piešė dail. Danguolė Šeputytė-Jurgutienė.

A portrait of writer Vytautas Alantas by artist Danguole Seputas-Jurgutis

V. ALANTO 80 M. SUKAKČIAI

Vytautas Alantas - rašytojas ir žurnalistas. Portretą nupiešė Danguolė Šeputaitė-Jurgutienė.

Vytautas Alantas, — rašytojas ir žurnalistas, šiemet birželio 18 d. sulaukė 89 metų amžiaus. Tai nemenkas ne tik metų skaičiumi, bet ir kūrybos darbais laiko tarpas. Tat verta nors trumpai stabtelti ir pažvelgti į šio žymaus rašto žmogaus nueitą kelią.

Gimė 1902 metų birželio 18 d. Lietuvoj. Gimnaziją lankė Šiauliuose. Studijavo ir baigė universitetą Montpallier 1929 m. Prancūzijoje. Dirbo Lietuvos Telegramų Agentūroje Eltoje, kaip prancūzų skyriaus redaktorius. 1934-39 m. buvo "Lietuvos Aido" vyr. redaktorius. 1941-44 m. Vilniaus miesto teatro direktorius. 1944 m. bolševikų armijai okupuojant Lietuvą, pasitraukė į Vakarus. 1949 m. emigravo į JAV-bes ir apsigyveno Detroite. Dirbo Fordo fabrikuose ir 1968 išėjo į pensiją.

Rašytojo darbą Alantas pradėjo novelėmis. Pirmoji jo novelių knyga "Artisto širdis" buvo išleista 1930 m. Viso jis išleido 7 novelių rinkinius. (Už šešias noveles jis yra laimėjęs premijas "Dirvos" novelės konkursuose).

Šalia smulkiosios beletristikos, Alantas reiškėsi dramos veikalų srityje ir romanuose. Pirmoji jo drama "Užtvanka" su dideliu pasisekimu suvaidinta Kauno Valstybės Teatre 1932 m. Savo dramos veikaluose jis kėlė Lietuvos modernizacijos idėjas, inteligentų, karjeros problemas. Nemažai dramos veikalų jis parašė išeivijoje; jie su pasisekimu vaidinti mėgėjų scenose.

Žymus jo įnašas į didžiosios prozos aruodus: 6 stambūs, kai kurie net po du tomus romanai. Pirmąjį romaną "Pragaro pošvaistės" Alantas pradėjo dar Lietuvoj, tęsė Vakarų Vokietijoje ir baigė Amerikoj. Romanas buvo išleistas 1951 metais ir lietuvių visuomenėje sukėlė dideles diskusijas, kadangi autorius, prislėgtas Lietuvos tragedijos ir nusivylęs Vakarų krikščioniškos kultūros nuosmūkiu, ragino skaitytojus ieškoti dvasinės bei moralinės atsparos antikiniame lietuvių tikėjime.

Romane "Tarp dviejų gyvenimų" autorius duoda lietuvių partizanų laikotarpio iškarpą.

Stambiame romane su istoriniu pamušalu "Šventaragis" (tūkstančio su viršum puslapių) jis piešia Lietuvos XIII amžiaus gyvenimą ir tikėjimą. Čia vėl autorius savo vyriausio veikėjo lūpomis išdėsto senovės lietuvių tikėjimo dėsnius ir gyvenimo bei elgsenos principus.

Kitame dviejų tomų romane "Amžinasis lietuvis" V. Alantas vaizduoja lietuvių išeivių po II pas. karo gyvenimą. Autorius atviriau ir drąsiau liečia herojaus vidinius pergyvenimus meilės ir sekso klausimus. Reikia pabrėžti, kad autorius ima neeilinius žmones, o menininkus, profesorius, intelektualus, kurie turi kompleksų ir dėl buvusios padėties sankirčio su gyvenimo realybe, kurią padiktavo atitrūkimas nuo savo žemės, valstybės ir savo profesijos. Tai turi svarbos ir pažintine prasme, neliečiant literatūrinės-meninės vertės.

Kiek pasuka į šalį, sakytume, autorius su savo romanu iš laisvosios Lietuvos ūkininkų gyvenimo "Liepkalnio sodyba", Agronomų skelbtam konkursui neatsiradus tinkamo veikalo, buvo užprašytas Vytautas Alantas, kuris pakankamai įsigyveno į to meto sąlygas ir aplinkybes ir užpildė iki šiol buvusią šios temos spragą.

Per visą savo gyvenimą, tiek laisvoje Lietuvoje, tiek ir išeivijoje Alantas plačiai reiškėsi spaudoje kultūriniais, politiniais ir visuomeniniais klausimais. Jis buvo paskutinis Lietuvių žurnalistų sąjungos pirmininkas laisvoje Lietuvoje. Išleido publicistinę knygą "Žygiuojanti tauta". 1967-70 m. buvo Lietuvių žurnalistų s-gos pirmininkas, o vėliau išrinktas tos sąjungos garbės nariu.

1982 m. rašytojų draugijos suvažiavime V. Alantas už stambų literatūrinį įnašą į lietuviškąjį kultūros aruodą pakeltas garbės nariu.

Sukaktuvininkui linkime sveikatos ir kūrybingų metų.

NAUJA KNYGA ANGLIŠKAI

Cicero Jūrų šaulių kuopa "Klaipėda", išleidusi ir sėkmingai išplatinusi 1400 egz. "Lietuva bolševikų okupacijoje", pasiryžo šią knygą išleisti ir anglų kalba. Ir štai jau turime knygą vardu "Lithuania Under Soviet Occupation. Eywitness Accounts of Atrocities".

Vyresniosios kartos žmonėms, žiaurius komunistų "darbus" žinantiems ar net patiems pergyvenusiems, atminimas neišdils iki mirties. Bet mūsų svarbiausias tikslas buvo šią angliška laidą paskleisti jau čia gimusiems ir užaugusiems, lietuvių kalbą silpniau vartojantiems lietuviams; be to, bus stengiamasi knygą paskleisti ir angliškai kalbančioje visuomenėje, bibliotekose, mokyklose ir kt.

Šią knygą paruošė lietuviškai visuomenei plačiai žinomas rašto žmogus kun. Juozas Prunskis. Į anglų kalbą ją išvertė Nijolė Gražulienė; viršelį ir aplanką nupiesė dail. J. Tričys, kurio pavardė per neapsižiūrėjimą knygoje nepaminėta. Išleido Draugo spaustuvė Čikagoje. 291 psl. Kaina $8, kietais viršeliais $10 (pašto persiuntinmui pridėti $1).

Užsisakyti adresu: Draugas, 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629 ir pas šaulių viceirmininka: A. Ašoklis. 1829 So. 49th Court. Cicero. IL 60650. *An. Skėpas*

"DAINOS, MUZIKA IR GĖLĖS"

Prano Lemberto plokštelės šventė Bostone

Prieš penkiolika metų mirusio poeto Prano Lemberto žmona Monika š. m. gegužės - birželio mėn. aplankė Bostoną, miestą, kur jiedu abudu pradėjo naują gyvenimą Amerikoje. (Vėliau juodu išsikėlė į Kaliforniją ir apsigyveno Santa Monikoje, kur jau buvo įsikūręs jų sūnus Vitalis su šeima).

Gegužės 29 d. Lietuvių Piliečių klubo patalpose Moterų klubas suruošė parengimą poniai Monikai Lembertienei pagerbti ir jo a. a. vyro Prano Lemberto 15 metų mirties sukakčiai paminėti bei supažindinti visuomenę su naujai išleista plokštele įvairių kompozitorių parašytų dainų pagal Prano Lemberto žodžius.

Gegužės 29-toji — blogiausia bet kuriam parengimui diena: ilgasis savaitgalis, daug kas išvažinėję, be to, dar — lietus. Tikėtasi gal poros žmonių. Apsirinkta: atsilankė gražus būrys Lemberto ir jo žmonos Monikos draugų bei gerbėjų.

Kalbėdama apie Praną Lembertą, pabrėžiau, kad jo žmona nėra pirmoji panašiame darbe: žmona, vyrui mirus, populiarina jo kūrybą. Istorija žino, kad vokiečių kompozitoriaus Robert Schuman, kuris neišpasakytai mėgo poeziją, žmona Klara Schuman po savo vyro mirties paskyrė savo gyvenimą jo kūrybai garsinti ir platinti. Būdama gera pianistė, ji važinėjo po anų laikų kultūringąjį pasaulį, skambindama savo vyro veikalus, supažindindama to meto kultūringąją visuomenę su nauju romantiku kompozitorium. Jos veikla daug prisidėjo prie Robert Schumano išpopuliarinimo ir jo vardo plitimo plačiajame pasaulyje. Ir prie mūsų M. K. Čiurlionio išpopuliarinimo daug prisidėjo jo žmona, energingoji Sofija Čiurlionienė; daug padarė jo dvi seserys — Jadzė Čiurlionytė ir V. Čiurlionytė-Karužienė, kurių dėka Čiurlionio paveikslai buvo atgabenti į Lietuvą; jo muzikinis turtas buvo išsaugotas dėka Jadzės, kuri pati yra gera pianistė. Ne viena mūsų paskutiniuoju metu mirusių dailininkų žmona (Danutė Augienė, A. Puzinienė, M. Galdikienė ir kt.) yra aktyviai populiarinę sav o vyrų kūrybą, išleisdamos monografijas.

Monika Lembertienė eina anų kilmingųjų moterų pėdomis. Ji, būdama maloni ir graži moteris, seniai galėjo surasti sau kitą vyrą. Bet ne, jau penkiolika metų neužmiršusi savo Prano, ji dirba ir stengiasi, kad jo kūryba paplistų dainomis.

Pranas Lembertas buvo gimęs 1897 m. Lietuvoje, Suvalkijoje. Iš profesijos notaras, bet iš širdies menininkas, poetas ir muzikas bei aktorius. (vaidino "Vilkolakyje"). 1920 - 24 m. mokėsi Kauno muzikos mokykloje dainavimo (turėjo gražų tenorą), 1924 - 28 m. išklausė Lietuvos Universiteto teisių fakultetą. Veikė įvairiose organizacijose; Vilniui vaduoti sąjungoje, Lietuvių - Latvių vienybėje, skautuose — Vaižganto draugovės draugininkas 1930-35 metais. Vokietijoje dirbo kultūros-švietimo fonde. 1949 m. atvyko į Ameriką ir 1950 m. apsigyveno Bostone, kur 1955 įsitaisė namų pirkimo-pardavimo įstaigą.

1982 m. gegužės 29 d. Prano Lemberto plokštelės pristatymo metu Monika Lembertienė su trim poeto gerais draugais. Iš kairės: komp. J. Kačinskas, parašęs Pr. Lemberto žodžiams keletą dainų, A. Gustaitis, poetas ir dramaturgas, M. Lembertienė, ir dail. V. Vizgirda.

Monika Lembertas and three of the poet's friends at the May 29, 1982 presentation of his latest recording. From left: Composer J. Kacinskas, who has written a few songs to the poet's words, poet and dramatist A. Gustaitis, M. Lembertas and Artist V. Vizgirda.

Savo sieloje poetas raštu pradėjo rodytis nuo 1917 m. "Tėvynės Sarge", "Pavasaryje", "Ateityje", pasirašydamas Pranu Bijūnu, Viltimi ir Pr. Lemberiu. 1935 m. išleido poezijos rinkinį "Saulėtekiai", o 1947 — "Baltija šaukia". Jau autoriui mirus, 1969 m. žmona Monika išleido jo pomirtinį rinkinį "Tau, sesute". Jo populiaroji daina "Tau, sesute, puikios gėlės" buvo išspausdinta "Iliustruotoje Lietuvoje" 1927 m., iš kur sukomponuota ji ir paplito pirmiausia karių tarpe, o paskui ir po visą Lietuvą. Būdama dar gimnazistė, girdėjau šią dainą kareivius dainuojant ir ja labai susižavėjau. Tuo Pr. Lembertas yra pasistatęs gražų dainiaus paminklą: kai kurio poeto kūryba paplinta žmonėse, ji išlieka gyva. Sakoma, kad ir dabar dar Lietuvoje ši daina dainuojama, kad ją dainavo partizanai.

Iš P. Lemberto plokštelės šventės Bostone š. m. gegužės 29 d. Iš kairės į dešinę: E. Daugėlienė, solistė, Elena Vasiliūnienė, paskaitininkė ir rengėja, Monika Lembertienė ir S. Tvirbutienė, aktorė.

At the Boston presentation of poet Pranas Lembertas's new record, May 29. From left to right: Soloist E. Daugeliene; lecturer and organizer Mrs. Vasyliunas; actress S. Tvirbutas, and widow of the poet, Monika Lembertas.

Monika Lembertienė, gegužės 29 d. Prano Lemberto 15 metų mirties sukakties minėjime ir plokštelės "Dainos, muzika ir gėlės" pristatyme, su Bostono kultūrininkais, Lembertų šeimos draugais. Sėdi iš kairės: komp. J. Gaidelis, kuris yra nemažai P. Lemberto kūrinių sukomponavęs, M. Lembertienė, solistas S. Liepas, Gaidelienė; stovi: V. Pimenovienė, muz. Iz. Vasyliūnas, buv. "Kelevio" red. J. Sonda, J. Vizbaras-Sūduvas.

Commemorating the 15th anniversary of poet Pranas Lembertas's death, the presentation of a recording of his poetry, "Songs, Music and Flowers" in Boston. Seated from the left: Composer J. Gaidelis, M. Lembertas, soloist S Liepas, Mrs, Gaidelis. Standing: V. Pimenovas, composer Iz. Vasyliunas, former "Keleivis" editor J. Sonda, J. Vizbaras-Suduvas.

Visos foto nuotraukos K. Daugėlos

Kaip apibūdinti Prano Lemberto kūrybą? Kas joje traukia? Graikų filosofas Diogenas su žiburiu rankoje ieškojo žmogaus dienos metu, ir jam labai sunku buvo jį rasti. Dar sunkiau šiais moderniais laikais rasti žmogų, o ką gi ir kalbėti apie lietuvį. Visi mes esame įsimylėję į blizgučius, į triukšmą, į išorę. Prano Lemberto kūryba būtų galima apibūdinti kaip gero žmogaus kūrybą. — tiek ten meilės ir šviesos savo broliui, meilės gamtai ir nėra nei pavydo, nei neapykantos. Jis pats buvo malonus žmogus, paslaugus, tokia yra ir jo žmona Monika. Nenuostabu, kad lietuvių kompozitoriai pamėgo jo žodžius ir mielai tiems žodžiams pritaiko muziką. Ne kiekviena poezija duodasi velkama į muzikos rūbą. Pranas, pats studijavęs muziką, instinktyviai jautė ir rašė muzikaliai, lyg įpindamas melodiją žodžiuose. Apie 40 jo eilėraščių rado sau kompozitorius, o pačių kompozitorių skaičius — apie 30. Vargu kurio kito poeto kūryba yra radusi tokios gausios rinkos muzikų tarpe.

Savo vyro 15 metų mirties sukaktį padaryti prasmingą ir ilgai išliekančią atmintyje Monika ryžosi atžymėti muzikine plokštele — surinkti kompozicijoms panaudotas dainas ir išleisti tų dainų rinkinį. Tą ji ir padarė. Parinko 5 kompozitorius: J. Gaidelį, G. Gudauskienę, St. Gailevičių, O. Metrikienę, St. Graužinį; šeši solistai atliko dainas: B. Dabšienė, A. Pavasaris, St. Daugėlienė, J. Čekanauskienė, R. Dabšys, A. Pakalniškytė; keturi muzikiniai vienetai: Bostono vyrų choras, Bostono mišrus choras, Toronto "Volungės" ansamblis, Los Angeles vyrų kvartetas ir du akompaniatoriai: R. Apeikytė, ir Vyt. Vasyliūnas sudaro šios plokštelės turinį. Chorų vadovai: J. Gaidelis ir D. Viskontienė.

Plokštelės išleidimas pareikalavo daug darbo ir lėšų, kurių išlaidas padengė pati Monika. Dar vieną asmenį žinau, kuris padengia savo išleistų plokštelių išlaidas: tai smuikininkas Iz. Vasyliūnas. Kitų nežinau, paprastai lėšos yra renkamos arba surandami mecenatai.

Plokštelės aplanką sukomponavo ir išleidimo techninį darbą kruopščiai atliko šios srities specialistas Paulius Jasiukonis Hollywoode.

Prieš klausant plokštelę, buvo duotas žodis Monikai Lembertienei, kuri atsakinėjo į klausimus. Štai jų keletas. "Ar pasikeitė Prano kūryba po vestuvių? Atsakymas buvo "ne". Kada pati Monika pradėjo domėtis menu? "Prano įtakoje ir jo veikiama". Ar liko dar jo kūrinių Lietuvoje? "Taip, ir labai daug". Ar dar yra išleistinų veikalų čia pat Amerikoje? "O taip, ir daug..."

Aktorė Aleksandra Gustaitienė paskaitė kelis Lemberto eilėraščius, kurie buvo išklausyti su dėmesiu, kaip visuomet, kai dramos aktorius skaito.

Po kalbų buvo užstatyta Prano Lemberto plokštelė "Dainos, muzika ir gėlės".

Prieš kiekvieną kūrinį buvo pranešama kompozitoriaus vardas. Buvo tylus susikaupimas ir dėmesys. Bostoniškiams ypač malonu, kad kompozitorių tarpe yra J. Gaidelis. Jis pats ir dirigavo chorams. Mūsų tarpe buvo ir sol. Stasė Daugėlienė, kuri plokštelėje atlieka iš "Demono" dalį "Mergaitė ir choras". Juodu mūsų klausovai palydėjo nuoširdžiais plojimais.

Po rimtos dalies sekė "linksmoji", kurioje susirinkusieji turėjo progos pasidalyti įspūdžiais ir nusifotografuoti. Rašytojas Jonas Vizbaras papasakojo tokį atsitikimą: Vokietijoje, tuojau po karo, jis ieškojęs savo brolio ir negalėjęs jo rasti. Miesto neatsimena, — jis ėjęs per sugriautas gatves ir išgirdęs dainuojant "Tau, sesute". Paėjęs kiek toliau, jis pamatęs lietuvių būrį ir jų tarpe savo brolį.

Pašnekesiai vyko užkandžiaujant. Buvo pakelta vyno taurė už Monikos Lembertienės veiklą ir jai palinkėta dar daug metų taip gražiai veikt.

Elena Vasyliūnienė

Prašom paremti Lietuvių Dienų žurnalo leidimą,

prisiunčiant už laimėjimų bilietėlius $9.

Laimėjimų traukimas įvyks rugsėjo 19 d. "Lietuvių Dienų" metinėje gegužinėje Los Angeles Šv. Kazimiero parap. salėje.

Leidėjas

ENGLISH SECTION

The Lithuanian Wedding

by LIUCIJA BASKAUSKAS

INTRODUCTION

Questions of authenticity are frequently raised in the desire to continue an ethnic heritage, especially in overseas communities. Is this authentic, Lithuanian food? Is this native costume or folk dance really Lithuanian? Is this custom true to the real, authentic Lithuanian culture?

Such questions become especially pertinent when a decision must be made during significant events that mark a person's life, be they a birth, a death or a marriage. It is at these occasions that the individual and the family search for the "proper" customs, foods, objects and songs that mark the event as being a Lithuanian one—separate and distinct from all others.

This series will explore the process of ethnicity in the Lithuanian wedding. The wedding provides a most interesting focus for Lithuanian culture. It is a focal event, not just for a couple or a kin group, but also for the entire tradition which, if it is to be maintained, must be systematically transferred to each new generation. The wedding thus marks the continuity and viability of such a tradition and is an expression that "all is well" for yet another generation.

The data discussed here have been collected during a 15 year period. A research year at the University of Vilnius in 1977-78—funded by IREX, provided critical ethnographic, historic and contemporary materials. A formal, academic presentation may be found in my 1971 Doctoral dissertation [UCLA], An Urban Enclave: Lithuanian Refugees in Los Angeles *and also in* The Process of Ethnicity in the Structure of the Lithuanian Wedding *published in THE MANKIND QUARTERLY, Vol. XXI, No. 3, [Spring, 1981] pp. 227-257.*

At this level of generalization, I will compare and contrast the 19th century model of the peasant Lithuanian wedding to the contemporary urban expression in two different socio-economic systems: a contemporary Soviet Lithuanian wedding in Vilnius and a contemporary American Lithuanian wedding in Los Angeles.

Little attention will be paid to the numerous regional and class variations of specific wedding customs. Rather, the ritual elements that are said to define the wedding as being "Lithuanian," "ethnic," and "authentic" will be analyzed and compared to those that are specific to the contexts of the traditional and contemporary societies.

This series consists of six parts:

1] *450 years of research*
2] *Nineteenth century peasant Lithuanian wedding*
3] *The contemporary Soviet Lithuanian wedding in Vilnius*
4] *The contemporary American Lithuanian wedding in Los Angeles*
5] *a brief analysis*
6] *questions and comments*

Since one of the purposes of this series is to open a dialogue between our readers, an arena for discussion of our concerns in being Lithuanian, I request and encourage you to send your questions and comments to the Editor. Send in copies of your own wedding photographs and descriptions of your own weddings or of those in your family. Your input will provide the continuity of Lithuanian culture.

★ ★

450 Years of Research

The wedding has long been an important focal event in the continuity of Lithuanian culture in diachronic socio-cultural time. Early travelers, historians, poets and later folklorists and ethnographers paid specific attention to the details of the "exotic" customs of the strange people. There is consequently a voluminous literature since the first recorded account of the wedding feast among Lithuanians by Maletius in 1563 in *Warhafte Beschreibung der Sudawen auf Samland.* Lasickis, Brand Praetorius and Lepner wrote early accounts, but already direct observation was to serve theoretical issues, in this case the search for survivals of archaic religions.

During the eighteenth century, the territorial expansion from the south sent numerous German ethnographers to record Lithuanian peasant life. Pakarklis provides an excellent account of the German research of this period. However, the definitive work is the series of Lithuanian "Hymns" written by Kritijonas Donelaitis in 1770, which describe in detail the preparations for a wedding feast and its many subsequent diversions.

A tremendous upsurge of interest in the peasant customs occurred in the middle of the nineteenth century as native Lithuanians developed an intelligentsia and a literate population. Two of the most important sources of the time are the works of L. A. Jucevicius (1846) who analyzed the wedding as a series of three major cycles and Juska (1870) who spent five years recording the specific details of weddings in one region of Lithuania. Juska published some 1100 wedding songs and provided a structural-functional analysis of the wedding as an ordered ritual relating to an entire way of life, noting many distinctive features and variations related to the socioeconomic status of the couple and to the geographic regions. His framework remains the primary analytic structure of contemporary folkloristic and ethnographic research. While specific regional accounts of the wedding were collected, compiled and published during this period (Coppeller 1904, Valancius 1866, Katkus 1931), so were reconstructions and fictitious conjectures using oral tradition of the idyllic past, when Lithuanians were said to be the unspoiled primitives. (Daukantas 1892)

The wedding continued to provide a focus for ethnographic and folkloric research into the twentieth century and especially during the period of Lithuanian National Independence from 1918-1940. While it is beyond the scope of this paper to provide even a cursory review of the sources, the work of Michalina (1936) and Elvyra Glemzaitis (1953) in the region of Kupiskenai and the work of Kreve-Mickevicius (1930) and Mickevicius (1933), who recorded changes with growing urbanization, must be mentioned. Other researchers provided description of the regional variations in wedding customs while at the same time noting the changes that occurred in any one area through time. The descriptions are of varying value,

Liucija Baskauskas, Ph.D.
L. Baškauskaitė, Ph.D.-Stephan Anaya.

some concerned with recording a single informant's remembrances and others providing extensive, in-depth analyses using Juska's classic format.

Recording the "authentic" past was seen as an urgent duty and mission for all literate persons in the light of the heightened national consciousness of the period and interest in all things ethnic undergoing rapid change. The collection of ethnographic materials became a popular pastime of the literate rural population as well as the educated urban elite who spent their vacations searching the countryside for appropriate informants. Ethnographers and folklorists compiled extensive handbooks of lists of questions appropriate for fieldwork, and collectors were frequently paid by the page for their efforts. Most of the material collected at this time is as yet unpublished and remains in the manuscript archives of the Lithuanian SSR Academy of Language and Literature in Vilnius. The published material may be found in the following journals: *Musu Tautosaka, Tautosakos Darbai, Tauta ir Zodis, Svietimo Darbas* and *Gimtasis Krastas.*

The immigrant populations in North and South America maintained a strong ethnic affiliation and looked for documentation of "authentic" Lithuanian customs in Lithuania as guides to the continuation of old traditions in their efforts to maintain their identity within the new context. Native-language publishing houses were willing to aid in the dissemination of these materials, and newspapers constantly ran articles concerning the proper or authentic way to be Lithuanian, in food, rituals, dress, and attitudes.

During World War II, and continuing during the period immediately thereafter, all ethnographic research and publication came to a standstill in Lithuania. Archives were dispersed and the trend for more specific and theoretical research was delayed. Lithuanian folklorists and ethnographers in the West continued to publish accounts of traditional weddings based on previously collected field notes. (Balys 1946, 1948, 1965, Zemaitiene, 1953) Interest in the process of acculturation and assimilation provided a new focus as endogamous and exogamous wedding patterns were analyzed in the context of a heterogeneous urban society. (Jonaitis 1951, Baskauskas 1971, Wokovich-Valkavicius 1980)

In Soviet Lithuania, A. Vysniauskaite (1957) was the first to publish new ethnographic research and to contrast traditional and contemporary rural weddings. She focuses on the new forms within the collective farms and offers explanations of the changes that have occurred since the institution of the new agrarian system and the Soviet Civil Registration rituals. (Vysniauskaite 1964, 1965, 1967)

Discussions of the new Soviet ceremonies of "family making" are included in all publications of the new research on Lithuanian weddings and a trend is noted for more elaborate, more formal compulsory state ceremonies integrating and utilizing traditional wedding customs and inventing new customs that are said to be appropriately ethnic, though not found in traditional forms. The focus is to make the state ceremonials more meaningful as an integral part of all wedding celebrations throughout the Soviet Union. (Binns 1980, Lane 1979)

The most recent publication prepared by the Research and Method Cabinet for Cutural Education (Giedriene, 1979) provides guidelines for the entire Republic as to the appropriate ways of conducting such ceremonials. Weddings are discussed in great detail, including specific suggestions for musical accompaniment and the symbolic explanation for both the new and old customs. Formal guidelines are provided to educate the population regarding appropriate behavior during these ceremonies (Vysniauskaite 1967, Cepiene 1977)

The current collection of ethnographic materials continues in several forms. The tradition of a guided amateur using professionally prepared handbooks remains popular. New, revised handbooks are widely distributed (Cepiene 1970, Vysniauskaite 1962) and bibliographies of such ethnographic inventories index the trends of appropriate, approved areas of inquiry (Milius 1974) for a variety of interested fieldworkers, even those of school age, while enjoying their excursions to the countryside. (Vysniauskaite 1968)

A very popular group of ethnographic expeditions occurred during the summers of 1964 through 1972 and involved large teams of amateurs under the supervision of professional folklorists and ethnographers. Though sponsored by the Association for the Conservation of Monuments and Country Exploration, they drew eventual disapproval and termination by the government under charges of being too nationalistic and potentially anti-Soviet. The data collected during these expeditions is published in a series of monographs focusing on specific geographic regions and including much detailed information on surviving folk customs, folklore and material culture associated with wedding rituals (Lietuvos TSR Paminklu Apsaugos ir Krastotyros Draugija 1964-1972).

Academic ethnographic fieldwork continues for students at Vilnius University in the form of summer field schools under the supervision of the Professor of Ethnography, Dr. Dunduliene. The research of the past decade, written in consistently excellent Diploma papers, is unpublished and remains stored in the manuscript section of the library of the University of Vilnius.

The re-publication of eighteenth and nineteenth century materials provides an opportunity for the reexamination of the recorded wedding customs in the current theoretical framework of the rapidly changing Soviet society (Juska 1955) New theoretical approaches using the comparative historic framework of Lenin and Engels emerge when the juridical rights in the traditional peasant society are reviewed (Jurginis 1978) and when the wedding is examined as a drama linking the roles of the players from the past to the players of the present with a common script. (Cepiene 1977) "Until now, there has been no first-hand work by an American anthropologist in the Soviet Union, with the exception of Sula Benet's work on the Abkhazians." (Dunn and Dunn 1971:51) My own ethnographic field work in the comparing and contrasting of the two urban contexts of the ethnic Lithuanian wedding in Soviet Lithuania and in the United States in 1977-1978 is this pioneering work.

The Nineteenth Century Peasant Lithuanian Wedding

Throughout the nineteenth century, matchmaking was an integral part of most weddings and there are two periods of matchmaking in the folk calendrical cycles: one in the late autumn during the months of October and November and the second during the months of January and February. According to the statistics of the Kaunas district in central Lithuania, most weddings during the period of 1888 and 1894 took place in the month of February, somewhat fewer in the months of January and November. The other months never exceeded more than eight percent of the total number of weddings. This distribution has been explained in the following way.

A Lithuanian wedding tradition: the parents greet the newlyweds with bread, salt and wine.

Pagal lietuvių vestuvių tradiciją jaunuosius tėvai pasitinka įeinant į namus (ar salę) su duona, druska ir vynu.

Foto L. Kantas

January and the first part of February immediately precede the period called *mesedis* when the farmers were not only free from agricultural chores but used the fruits of their summer labor and slaughtered specially fed hogs. Thus, *mesedis,* which is that period immediately after Christmas and before Lent, was the traditional matchmaking and wedding period not only for the Lithuanians but also for other agrarian peoples in Central Europe. October and November were less favorable, for, though they were relatively free of hard labor, special foods were less available. All other times were inconvenient for weddings because of agrarian tasks or because of the fasting periods in the Catholic Liturgical Calendar.

Most women married between the ages of 20 and 25 and most men married between the ages of 25 and 30. This was considered appropriate due to the time needed to master all of the skills associated with the agrarian way of life and for the bride to prepare her lifelong wardrobe and dowry.

The wedding itself was categorized into three distinct ritual episodes. The first part, *pirslybos* or matchmaking, did not begin until a preliminary enquiry had been made to the parents as to the availability of the girl for marriage. This preliminary enquiry was usually made by a male matchmaker. In *Svotbine Reda* (Juska 1955), the matchmaker visited the house of the girl with the suitor only three times and on the last visit a decision was made; if favorable, then formal negotiations for the dowry and inheritance began. In the case of a short *mesedis,* these visits were frequently spaced to facilitate the negotiations. Thursday and Saturday were considered appropriate days for matchmaking and most girls of marriageable age expected suitors to arrive at this time. The suitor arrived immediately after sundown. If he arrived later in the evening, he would be received with some reservation for it was assumed that he had been visiting other households. The matchmaker and the suitor avoided spending the night in the girl's home, for if they did, according to custom, their room would be closed and barred with pieces of furniture so that they would be unable to leave it for any reason.

During the second visit, called in various regions *pirslomis, pirlemis, apsedais, pragerais* or *arielkomis,* the matchmaker provided liquor and proposed a toast for the prospective couple, neighbors assembled, negotiations for dowry and inheritance began and there was a preliminary exchange of gifts. Immediately after this visit, the father or close relative of the prospective bride visited the groom's household in order to appraise and confirm the economic conditions as described by the matchmaker. Because deception was possible and animals could be borrowed to enlarge the stock, a written agreement was signed at this time in Zemaitija during the late nineteenth century, listing the exact items in the dowry and the inheritance while listing the inventory of the groom's household. If negotiations faltered at this time, all gifts would be returned and the girl's father would reimburse the matchmaker for the liquor.

The third visit occurred only if the bride's family were satisfied with the economic status of the groom's family. It was called by various names, *suziedotuves, pragerom,* or *uzgertuves,* and though there was much regional variation in the appropriateness of the time, three elements were common in this first ritual cycle: the prospective couple drank from one cup, they exchanged traditional gifts of rue, scarves and rings and they kissed in public. In most cases, this final visit finalized the agreement and if either party failed to keep the promises made at this time, they would be legally liable for breach of contract.

The preparations for the wedding feast, the second episode, began with the announcement of the bans in the village Church. These bans were called on three consecutive Sundays in the parishes of both the bride and groom. While the bride's household prepared for the wedding feast, the bride was given preferential status, constantly supervised and deemed to be on display both in appearance and behavior. Thus, she wore special ribbons in her hair and was always in the company of female friends or relatives.

Invitations to the wedding were extended personally by the bridal couple to the immediate family, Godparents and bridal party. Others were invited by a *kvieslys,* an invitor, usually an unmarried, gregarious youth, who rode a decorated horse, wore festive clothing which included a hat decorated with rue, and carried a large staff decorated with ribbons and a bell. He would ride into the house without dismounting and extend an invitation in the form of a humorous oration, upon which the women of the family presented him with a gift of a hand-woven towel.

Although the most important persons during the wedding were the bride and groom, they played an essentially passive role and all activity surrounded but did not include them. The bride was expected to appear sad and pensive, speaking little and not singing any songs other than the dirges which foretold of her difficult lot in marriage. The groom was considered an outsider during the wedding and was expected to say little and do less. The most active and important actors were the matchmaker, who directed the activities of the whole wedding; the *svocia,* the matron who represented the maternal household and was primarily concerned with the feast itself; the members of the bridal party; the transporters of the dowry; the musicians; and finally the parents of the bride.

The bride and the groom were separated from their peer group on the evening which preceded the wedding day, called *didvakaris* or *mergvakaris*. A wreath of rue was prepared for the bride and her hair was rebraided by members of her family. This evening did not finalize the marriage contract but served as a public acknowledgement of the new bonds between the couple, who were questioned as to their willingness to marry, then seated together, and greeted by all present as a new social unit.

The morning of the day of the wedding was the time for the formal separation of the bride from her family. The bride was led around the hearth three times in a ritual symbolizing this separation. The arrival of the groom and his party to claim the bride was a time for a formalized show of hostilities. They were treated in a hostile manner and were considered strangers who could only enter the property after answering elaborate riddles. Once they entered the house, the bridal procession was assembled and the bridal party, accompanied by the matchmakers and musicians, either rode or walked to church. The parents remained at home with the guests. After the Catholic ceremony of matrimony, they returned, having to "buy" their way to the bride's home with candy, money and liquor across numerous barriers erected along the road by neighbors and friends.

The bride and groom were met at the door by the bride's parents with bread, water or wine and salt symbolizing the incorporation of the groom into the new kindred and also symbolizing the shared joys and sorrows of family life. The bridal table was occupied by "gypsies" who masqueraded as the bride and groom, and only relinquished their places after much ceremony including songs, riddles, jokes and payments by the bridal party of candy, liquor and money. The feasting usually lasted for three days, after which the bride and the dowry were transported in a specially decorated carriage or carriages to the groom's residence. Since the residence was virilocal, this was the first journey of the bride to her new kin group and to her new home.

The third ritual phase of the wedding concerned the reception of the bridal couple and bridal party at the home of the groom and the ceremonies associated with the integration of the bride into the groom's family household, including the bathing of the bride by the mother-in-law on the first morning and the change of headdress following the cutting of the bride's hair to symbolize her new status. At this time, the bride presented gifts to each of her husband's relatives and was judged on the quality and quantity of these homemade articles. The bride danced with the male kin of her husband, as well as with the matchmaker, and was considered fully accepted into the kindred after the ritual dance.

In some regions, the wedding ended with a mock trial and lynching of the matchmaker in the groom's residence. The guests were then reminded in song that as they knew when to come, they should know when to leave. Though the wedding celebration was considered to be formally ended, a formal return visit was paid to the bride's home on the following Sunday and further familial celebration took place. The bride's parents in turn paid a visit on the Sunday following. The bride retained her maiden status and wore a specific headdress, until she gave birth to a son.

The entire wedding ritual lasted approximately two to three months, with three or four weeks for matchmaking, three weeks spent in wedding preparations, three to eight days feasting at the bride's household and three to four days feasting at the groom's household folowed by the two subsequent return visits.

Many of the rituals and customs of the Lithuanian wedding were shared with neighboring peoples. Among these, the importance of the matchmaker, the exchange of gifts, and the public kiss marking the formal agreement are commonly found in many central European peasant societies, as also the special headdress worn to mark her change in status. However, Balys (1946, 1948) finds the following customs typical of Lithuanians: 1) the wedding dirges sung by the bride; 2) the various wedding songs which portray the life of a maiden as a happy one and the life of a married woman as a wretched one; 3) the hostility towards the groom's party and the reluctance of the bride to proceed with the wedding while her kinsmen try to "rescue their sister"; 4) the frequent use of fire and rue throughout the ceremony; 5) the multitude of magical charms to insure the future success of the marriage; 6) the number of gifts presented by the bride and the importance of the dowry, manufactured by the bride; 7) the ritual dance of the bride with the kin of the groom symbolizing her incorporation into the new kin group.

(To Be Continued)

After a week of steaming hot weather, the minister announced to the congregation that he would preach the shortest sermon ever, which he delivered as follows: "If you think it's hot here—just wait."

PLIGHT OF LITHUANIAN CATHOLICS

UNDERGROUND NEWSPAPER TELLS GUTSY STORY OF THE CHURCH'S SURVIVAL

by Dick Goldkamp

MARCH 19, 1982, marks a little known, but significant milestone in the annals of modern journalism. It is the 10th anniversary of the launching of the gutsy little *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania.*

Most Americans with any knowledge of Lithuania at all can probably identify it only as the native land of Simas Kudirka, the Soviet seaman who tried to defect from a Russian fishing trawler plying the waters off the coast of Martha's Vineyard in Massachusetts in November of 1970. His famous escape attempt was later memorialized in a CBS television documentary aired in early 1978.

But there is a great deal more to be said about Kudirka's homeland, as *The Chronicle* eloquently demonstrates.

Typographically, its publication from the very beginning has been positively prosaic. It was generally typewritten on onionskin paper, in fact. It goes into print only five or six times a year. Its distribution system could charitably be described as archaic by sophisticated American standards And in an era in which electronic innovation has become commonplace, it can claim no great technological "breakthroughs."

What makes it a remarkable testament to the human spirit is one thing and one thing alone: its unique stature as a human rights document.

Its very survival, not to mention its continuous appearance at fairly regular intervals over the last decade, has required of its creators a degree of ingenuity and personal courage possessed by few journalists anywhere. *The Chronical—Lietuvos Kataliku Baznycios Kronika* in the mother tongue — is a running account of a people under constant siege for their religious beliefs. In short, it is the story of a modern Church of the Catacombs.

Magazine's unveiling

Its unveiling in early 1972 preceded by only a few days the presentation of an extraordinary petition to Kurt Waldheim, who was Secretary-General of the United Nations at the time.

Addressed to the attention of Leonid Brezhnev, General Secretary of the Communist Party in Moscow, it was an appeal, backed by the signatures of 17,054 Lithuanian Catholics, complaining of flagrant violations of their religious freedom by the Soviet Union. Specifically, it protested the treatment of Fathers Juozas Zdebskis of Prienai and Prosperas Bubnys of Girkalnis, both of whom were tried and sentenced to a year in prison. The charge against them: teaching catechism to children.

More than anything else, perhaps, those two trials in November 1971, opened a new chapter in the history of one of the world's forgotten ethnic minorities.

For most of the period between the two great wars, the tiny country that lies on the east coast of the Baltic Sea adjacent to Poland had prospered as an independent nation, barely larger than the state of West Virginia. Though the country had been overwhelmingly Catholic for centuries, religious minorities were on the whole treated generously by the Republic of Lithuania.

Under terms of the secret protocol of 1939 between Stalinist Russia and Hitler's Germany, however, the Red Army invaded the country in 1940. Apart from a three-year Nazi occupation during World War II, the country has been under the domination of the Communists ever since.

For over a quarter of a century, little Lithuania was left to its own devices to deal with its totalitarian overload. While the United States has never officially recognized the Russian takeover, the *New York Times Index* very early bowed to the proletarian promises of a Marxist Utopia by quietly changing the listing in its annual reference guide from "Lithuania" to "USSR-Baltic Republics" between its 1945 and 1946 editions. Lithuania began losing its identity for the Western press, and accounts of life on the "amber coast" gradually became a matter of little interest.

Guerilla resistance

Only dribbles of information about the guerrilla resistance leaked out of the country for some years after the war, despite the fact that an estimated 50,000 partisans were killed, and massive deportations were taking place during that time. But with the inauguration of the Vatican policy of Ostopolitik under Pope Paul VI in the 1960's and the advent of detente under the Nixon Administration in America, Lithuania's Catholic population gradually came to fear that Rome and the West could be misled by the Kremlin's officially laundered version of life in their homeland—viz., that Lithuanians had decided to adapt their country and their customs to the Soviet way of life as painlessly as possible.

The appearance of *The Chronicle* quickly shattered any such illusion.

Queen of Peace church in Kaunas as it used to be.

Taikos Karalienės bažnyčia Kaune, prieš tai, kaip Sovietai ją pavertė į koncertų salę.

Collaboration with the Soviet regime, in fact, came in for especially harsh criticism from its founders. "No one in Lithuania believes that dialogue is possible with the Soviet government," said the chroniclers in an early edition. They went on to add that ". . . the Catholic Church in Lithuania will lose the people if it should lose their confidence because of bootlicking the Soviet government. Something similar has already happened to the Russian Orthodox Church."

From infancy onward, *The Chronicle* began to develop a nationwide network of news gatherers dedicated to telling the truth as they saw it, not by boldly editorializing to dramatize their cause in the extreme. They were part of the Samizdat press: forced to work underground, outside the watchful eyes of the KGB. "Staff members" couldn't afford the luxury of worrying about keeping up with the competition. They were more concerned about keeping themselves out of jail.

The Chronicle soon became a Baltic thorn in the side of Mother Russia.

The first of a periodic series of security sweeps by the KGB, in fact, was conducted on Nov. 19 and 20 of 1973. During succeeding months, the chroniclers began to detail the story of dozens of unannounced KGB raids on homes, apartments, even church sanctuaries in their search for manuscripts, typewriters, prayer books or any other kind of incriminating evidence allegedly linked to publication of *The Chronicle*. Several people were arrested and sent to prison for their connection with the paper, including Petras Plumpa-Pliuira for helping to duplicate the journal, and Nijole Sadunaite for typing manuscripts. The harshest sentence initially went to Sergei Kovalev, the Russian editor of Moscow's *Chronicle of Current Events,* for his complicity in reprinting information about Lithuania. But volunteers were always waiting in the wings to replace *Chronicle* personnel when they were incarcerated.

Security police

Over a period of time, the chroniclers detailed accounts of security police moves to recruit young seminarians as informers by the use of bribes, threats or any other means they could devise to create an espionage network within the Church. While there was no evidence of the KGB succeeding on a grand scale, *The Chronicle* faithfully recorded instances where they did win over susceptible students. What made the situation excruciating was the fact that the Church had, many years earlier, been forced to close all of its seminaries but the one in Kaunas. Thereafter, the government set annual limits on the number of young men allowed to enter it. In addition, all diocesan and parish appointments had to have the approval of the state Council for Religious Affairs.

Ironically, as Lithuanian authority V. Stanley Vardys of the University of Oklahoma points out, there was greater religious freedom allowed under Lenin's revolutionary decree on separation of Church and State in 1918 than under subsequent legal sanctions applied to Lithuania. Soviet law under Lenin allowed for the private teaching of religion. Under both the Stalin (1936) and Brezhnev (1977) constitutions, freedom to perform religious ceremonies was allowed, but the right to disseminate religious information was not. In effect, young men were permitted to become priests, but then were denied the chance to instruct children in the Faith.

Church influence

It was merely another sample of a massive Soviet push to eliminate Church influence in an effort to control the population. Periodically, the *Chronicle* delved into Soviet efforts to undermine the beliefs students learned at home by means of forcible instruction in atheism in Lithuanian schools. In one ludicrous extreme drawn from a school in Kaunas, a teachers' manual for 3rd and 4th grade math classes contained detailed instruction on how to get pupils "to calculate the unnecessary expenses of people needed for maintaining churches and priests" by showing them how the money might be better used "for improving the life of the working people."

Perhaps the worst perversion of the government's officially proclaimed policy allowing freedom of religion, however, began in 1954 in the seaport city of Klaipeda. For years, the Catholic population had been allowed use of a small German church in the city, but had gradually outgrown it. During the thaw following the death of Stalin, the parish pastor was granted a permit by the government to construct a new church. Authorities even offered the use of stockpiled construction materials, despite the scarcity of such supplies in the war-torn city at the time.

While the chosen site was in a marshy area, enthusiastic volunteers pitched in after regular work hours to haul dirt in small carts and baskets with others collecting loose bricks lying in ruins throughout the city and hauling them to the work site. Over a period of six years, parishioners contributed about three million rubles to the cause as well.

Upon completion of construction, the faithful gathered at the church site on the feast of the Assumption of Mary in 1960 for a consecration ceremony, only to find the gates to the church boarded up by the government. The building was subjected to various acts of vandalism by army units in succeeding weeks; two priests were later arrested and sentenced to prison over the incident; and the church was eventually expropriated by the government and turned into a philharmonic hall.

Repeated appeals

For some time, according to *The Chronicle,* neither Lithuanians nor Russians living in Klaipeda would attend scheduled concerts. On occasion, as many as 50 artists came to the hall to perform for an audience of as little as five people. Repeated appeals from the people to recover the building for use as a church were rebuffed by Soviet authorities.

In 1979, copies of a massive petition containing about 150,000 signatures were smuggled out of the country to America in an effort to enlist the support of world opinion behind the cause. Incredibly, it went by almost unnoticed by the American press. It did not even arouse the interest of the paper that prints "all the news that's fit to print" . . . purportedly because it involved a situation that was no longer "new."

"We've learned from experience, that whenever we bring anything to the attention of the *New York Times* after it surfaces with us, they automatically refer it to their Moscow bureau to check out," says Father Pugevicius, a *Chronicle* translation editor for the Lithuanian Catholic Religious Aid center in Brooklyn. "With their liberal bias, even human rights violations that are basically distasteful to them are generally relegated to conservative groups."

Despite the valiant efforts of *The Chronicle,* things apparently haven't changed much since 1972, when a copy of the smaller petition was handed out to Secretary-General Waldheim at the UN. While that appeal was ultimately aimed at Brezhnev, it was purposely routed through Waldheim with an accompanying memorandum, precisely because of the savage repression of human rights complained about in the petition itself. Queried about it at the time, Waldheim refused to comment; the appeal did not stem from an official government source, as required by normal UN procedures.

(Continued on Page 20)

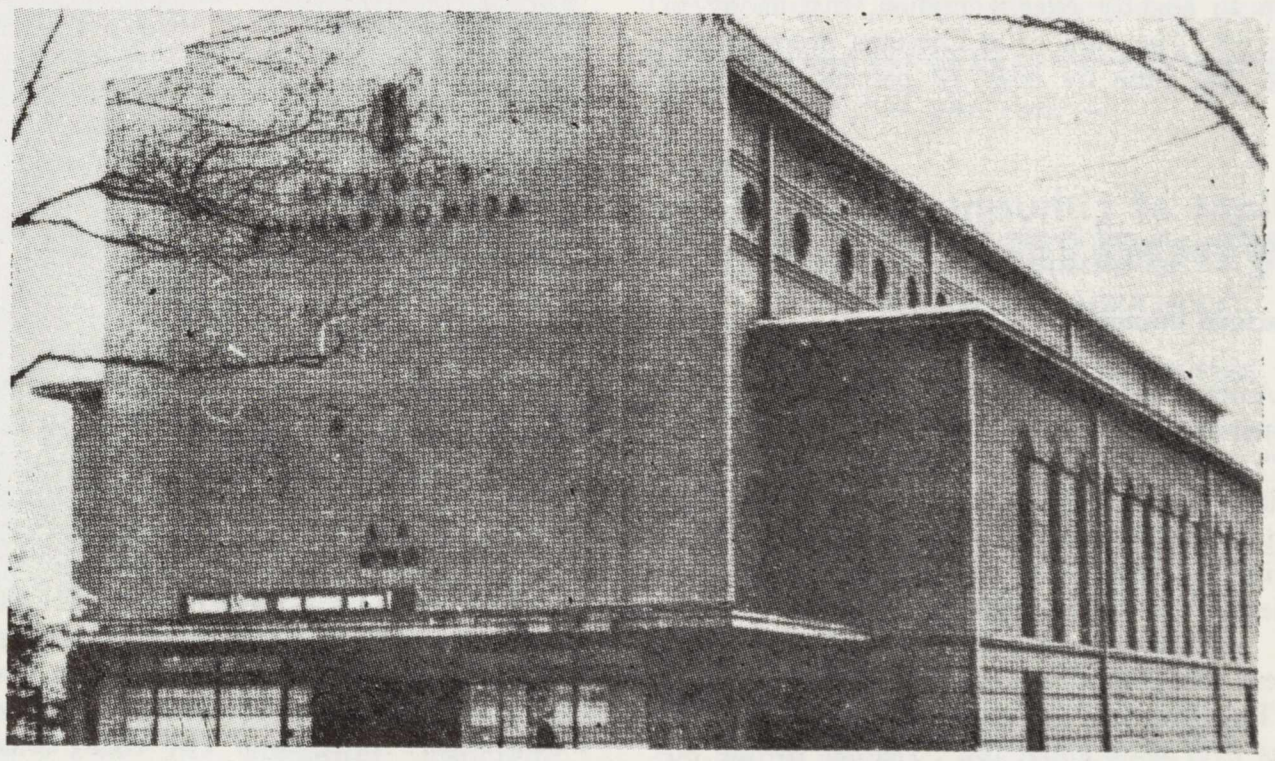

Queen of Peace church transformed by the Soviets into a concert hall.

Taikos Karalienės bažnyčia paversta koncertų sale — nugriautas bokštas, pakeistas visas frontas.

Reviewers Hail Book On "Soviet Genocide"

SOVIET GENOCIDE IN LITHUANIA
by Joseph Pajaujis-Javis, New York
Manyland Books, 1980. $12.00

The underlying common human experience should be discernible in any book with political overtones; otherwise its appeal is exclusively reserved for members of a particular claque. They greet any presentation of their views with thunderous applause.

In my recent review, I chose to disregard the Politics of SOVIET GENOCIDE IN LITHUANIA, by Joseph Pajaujis-Javis, and approached it from an entirely personal perspective.

Its human message failed to reach me and I directed my criticism at the style and not the polemics. I am not aware of any political naivete on my part since I have frequently expressed my support of GULAG ARCHIPELAGO and that author's other works.

I apologize only for the irritation my lack of approbation has caused. This deficiency seems to remain a particularly idosyncratic perception and is adequately pilloried by the following reprint of enthusiastic reviews by others. —Margis Matulionis

— □ —

"Imagine a situation of war and foreign occupation during which one-fourth of the entire Australian population—men, women and children—has been either killed or deported to central Australia and Antarctica; to work there under conditions worse than those of the 19th century convicts. Such a scenario may sound to the Australian reader like a fantasy, a nightmare, or a script for a horror movie. But this was the reality for the entire nations of Lithuanians, Latvians and Estonians and many other minorities incorporated into the Soviet Union as a result of World War II and post-war Soviet expansion. This is also the topic of a detailed study by Dr. Pajaujis-Javis entitled "Soviet Genocide in Lithuania."

"Let us first summarize the facts. Between 1940 and 1950 the number of Lithuanians living in their country decreased from 2.5 million to slightly over 2 million, that is by 21 percent. The number of Latvians dropped during that time by over 18 percent, while the Estonian population declined under the Soviet occupation by over 32 percent. How did it happen that, without a formal state of war between these countries and the Soviet state, the Baltic nations faced not only total political incapacitation, but also the threat of biological extinction? The answer given by Dr. Pajaujis-Javis is summarized in the title of the book. Lithuanians (as well as many other new Russian subjects) have been victims of a planned cultural genocide which started with the first Soviet occupation of Lithuania in 1940-41 and continued through the years of Stalinist terror . . .

". . . The strength and reliability of the evidence presented by Dr. Pajaujis-Javis is beyond dispute, and the literary form chosen for the presentation of this evidence deserves the highest praise. However, while answering the question on how hundreds of thousands of Lithuanians were systematically exterminated, the study poses another question which it cannot, and does not attempt to answer: why should they suffer? No political or sociological analysis is able to give a definite answer to this disturbing question. Like one of the victims quoted in the book we may ask—why? Just because they belonged to a small nation which happened to be in the path of a giant?" (*Dr. Jan Pakulski,* Lecturer in Sociology at the University of Tasmania, *Baltic News,* December 1981, Sandy Bay, Tasmania, Australia.)

- - -

"What happens when the Soviet Union occupies a country? Very impressive answers are given in this book, describing events in Lithuania, the only Catholic country made one of the Soviet Republics by force and fraud . . . The book is skillfully written and gives ample material about life behind the Iron Curtain in countries subjugated by Moscow's new Colonialism."

(*The Chicago Catholic,* June 5, 1981)

- - -

" 'Sphere of influence' has been and is the name of the game in international affairs. One method is the threat of or the perpetration of genocide. The latter method has been a tactic of the Soviet Union against the previously independent country of Lithuania since 1940 . . . This volume is . . . good enough to make your blood boil"

(*Best Sellers* The monthly book review, September, 1981)

- - -

"Dr. Pajaujis-Javis was a prominent Lithuanian politician and a member of its parliament long before the Soviet take-over, and fortunately managed to escape to the United States . . . His book . . . , is a carefully researched and meticulously documented account of Soviet atrocities in his native land . . . In his account of the lives of Lithuanian deportees in the Russian forced-labor camps, he has given us what is undoubtedly the most graphic and detailed pictures of these places outside Solzhenitsyn's volumes of *The Gulag Archipelago.*

(*The Catholic Review,* Baltimore, July 17, 1981)

Plight of Lithuanian Catholics

(Continued from Page 19)

Various complaints

Among various complaints, the 1972 petitioners stated:

". . . the children of believing parents are being taught atheism against their will in school; they are even being forced to speak, write and behave at variance with their conscience, yet no one reprimands such violators of freedom of conscience or tries to bring them to justice."

To this day, no one is certain anything was ever done about it . . . either by the Soviet Union or even by the United Nations.

Reprinted from *Catholic Twin Circle*

KGB Murdered Priest— "Chronicle" Charges

(This account was published in issue No. 50 of the *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania,* dated December 8, 1981.)

". . . On November 24, 1981, at about 8:20 p.m. at the intersection of Dzerzinskis and Zalgiris streets, in Vilnius, a truck . . . driven by *Lazutkin,* struck and mortally injured the *Rev. Bronius Laurinavicius,* rector of Adutiskis and a member of the Lithuanian Helsinki Group.

"When the religious believers and the clergy in Lithuania heard of this tragic event, they were united in their assertion that this was a KGB deed . . . The circumstances of his death are very obscure. His case has been taken over by the LSSR Ministry of the Interior and is being conducted by the interrogator Vaitiekunas.

". . . Some of the circumstances are very strange. The place of accident was immediately filled with many people. The militia dispersed them . . . except for one inebriated woman who was zealously informing everyone that the 'old man was drunk, crossed the street on the red light and got under the wheels.'

The following day the Vilnius daily *Vakarines naujienos* (The Evening News) and the radio briefly announced that a pedestrian was . . . mortally injured by a truck. In another issue, *The Evening News* invited all witnesses of the event to report to the Ministry of the Interior. Since the witnesses suspect that the accident was the KGB's doing, they do not dare to speak about it publicly, since they are afraid to get into serious trouble. Therefore . . . we omit the witnesses names.

"A woman N. went to the militia on November 25 and told of having seen the following: a man was standing on the sidewalk. Several men approached him, seized him by the elbows, and started talking to him. The man seemed unwilling to engage in a conversation. As a truck went by, the men suddenly pushed the man, who was wearing a hat, under the truck. The witness was asked if she could identify those men; when she hesitated, the militiamen told her to leave.

"A very similar account of this tragic event was given by student N. He witnessed only the moment when the four men pushed an elderly individual under an approaching truck.

"The driver of the truck, Lazutkin, drove to the garage after the accident. He told his fellow drivers about the accident, but consoled himself that he would not be punished since the victim was pushed under the truck by some men. Somewhat later, Lazutkin told the relatives of the Rev. Bronius Laurinavicius that, after passing the intersection, he suddenly saw a man some 3-4 meters away who bumped into the truck. When he stopped the truck, two drunk young men opened his cab door and shouted: 'What have you done?' . . . The first aid crew that hastened to the scene of the accident claimed that the victim seemed to have been pushed under the truck, because he was prone, his palms were clean, but his face was badly damaged."

On Captive Nations Week

[*Excerpts from the President's speech in the Rose Garden, July 19, 1982*]

Six weeks ago when I visited our friends and allies in Europe . . . I expressed our confidence that the ideals of freedom and the aspiration of self-government would ultimately triumph over those who wished to subordinate the individual to the state, yet I was confronted with the hard evidence of just how difficult this struggle will be.

In Berlin, a grey, grim monument of steel and stone stands as a reminder of those whose self-proclaimed goal is the domination of every nation on earth.

The tragedy of our time is that this goal has been so widely achieved. Throughout the Baltic States, Eastern Europe and Asia, now in Africa and Latin America, nation after nation has fallen prey to an ideology that seeks to stifle all that's good about the human spirit, even as it attempts to justify communist rule.

This extension of totalitarianism has not come about through popular movement or free elections. It's been accomplished instead by military force or by subversion practiced by a tiny revolutionary cadre whose only real ideal is the will to power.

It hasn't meant, as promised, a new classless society or the dictatorship of the proletariat. It has, instead, meant forced labor and mass imprisonment, famine and massacre, the police state and the knock on the door in the night.

And it's also meant the growth of the largest military empire in the history of the world. An empire whose territorial ambition has sparked a wasteful arms race and whose ideological obsession remains the single greatest peril to peace among the nations.

The ominous growth of this danger, the human suffering that it's caused, is clearly the most important news event of our generation. And it is, as I've said, the tragedy of our time.

Today, in this Captive Nations Proclamation, and at this first public signing of this proclamation, we keep faith with this tradition and with those to whom it is intended to give hope and moral substance.

Today, we as a nation, also remind ourselves of the preciousness of our own freedom, renew our sacred resolve that someday all the people of the earth will enjoy the God-given rights of free men and women.

We renew especially our hope that those countries of eastern Europe, Asia, Africa and Latin America now under communist domination will someday regain their national sovereignty and, again, enjoy the dignity of their own national traditions.

Since that—since that first Captive Nations Resolution passed by the Congress, we've seen equally distressing examples of the assault on the human spirit. The independent people of Afghanistan are giving their lives resisting aggression of the bloodiest kind. And, again, in Poland, the suppression of the rights of Polish workers, the imprisonment of the leaders of Solidarity. All of this, sustained and directed by Soviet military might, is another tragic chapter in the quest of the Polish people for freedom and national sovereignty. . . .

Some months ago I received a letter from Solidarity leaders who were in the free world during the crackdown by the ruling military junta. These leaders pointed out that totalitarian regimes can be "eroded only from within by nonviolent, popular pressure. Our Polish experience shows how efficient such a drive for change can be. Our adversary is fully aware that our resistance cannot be sustained without a free flow of information and ideas."

These leaders went on to say, "We appeal to you for the same appreciation of the power of ideas and the effectiveness of broadcasting as their carrier. In the long run it may prove to be the least expensive and the most effective option at your disposal."

Today let me make it clear that we intend to move forward, consistent with budgetary requirements, with a program to modernize our primary means of international communication, our international radio system. This plan of modernization for a relatively modest expenditure over a number of years will make it easier for millions of people living under communist rule to hear the truth about the struggle for the world going on today between the forces of totalitarianism and freedom.

The sad fact is that the Voice of America, Radio Free Europe, and Radio Liberty have been neglected for many years. Their equipment is old and deteriorating, their programming resources strained. Little has been done to counter the jamming that has intensified in recent years.

The Soviets, I think you should know, spend three to four times more to jam foreign broadcasts than we spend to transmit them. And somebody—we can only speculate as to their identity—perpetrated a devastating bombing of Radio Free Europe and Radio Liberty's headquarters last year.

I want to extend my appreciation to the Congress for agreeing recently to reorganize the management of these international broadcasting channels, and I especially want to urge them today to approve the funds so desperately needed to bring to the people of Cuba through Radio Marti the truth about the struggle between freedom and totalitarianism. . . .

We are confident that in Poland, Afghanistan, and in all the Captive Nations the forces of totalitarianism have won only a temporary, fleeting victory. Against the appeal of democratic ideas, against the hunger and thirst of men and women who would be free, the threat of martial law, imprisonment, or any of the other artful forms of repression can never win lasting triumph.

In an interview that was published here before his imprisonment Lech Walesa spoke of "the wheat that can grow on the stones," of how brutal repression only seems to strengthen the hope and hunger of those who long for freedom. And he said, "Our souls contain exactly the contrary to what they wanted. They want us, the communist rulers, not to believe in God, and our churches are full. They wanted us to be materialistic and incap-

Thomas Kahn [center], member of the AFL-CIO board of directors, receives an award at a Washington, D.C. commemoration of the 60th anniversary of the "De Jure" recognition of Lithuania by the U.S. With him are Rev. J. Prunskis and L. Kriauceliunas.

AFL-CIO vadovybės narys Tomas Kahn (vidury), kuriam Jungtinio Pabaltiečių komiteto suruoštame Lietuvos de jure pripažinimo 60 m. sukakties minėjime, Washington, DC, liepos 28 d., buvo įteiktas žymuo, drauge su kun. J. Prunskiu ir dr. L. Kriaučeliūnu.

Prašome taupyti pas mus —

St. Anthony
Savings & Loan Association

Joseph F. Gribauskas
Executive Secretary

Main Office
1447 South 49th Court, CICERO, IL 60650 • Sub. 656-6330 / Chicago — 242-4395

Naujai atidaryta skyrius:

10 S. 660 Route 83 (at 92nd St.)
Willowbrook, Illinois 60521

(312) 789-0777

able of sacrifices. We are anti-materialistic and capable of sacrifice. They wanted us to be afraid of tanks and of guns. And instead, we do not fear them at all." The love of liberty, the fire of freedom burns on in Poland just as it burns on among all the peoples of the Captive Nations.

To the leaders of Solidarity, to the people of Poland, to all those who are denied freedom, we send a message today. Your cause is not lost. You are not forgotten. Your quest for freedom lives on in your hearts and in our hearts. God willing, we will see a day when we shall speak together of the joys of freedom and of the wheat that grows on stones.

CATHOLICS IN SOVIET-OCCUPIED LITHUANIA

Published in Soft-Cover

Is Available from:

LITHUANIAN CATHOLIC RELIGIOUS AID

351 Highland Blvd.

Brooklyn, NY 11207

Price: $2.00 Per Copy

ALBINAS KURKULIS

"Stock" Brokeris ir viceprezidentas

RODMAN & RENSHEW, INC.

Member New York Stock Exchange and Other Principal Exchanges

209 S La Salle St., CHICAGO, IL 60604

Telef. (312) 977-7916

Skambinti "Collect" iš bet kur JAV

BALTIC FREEDOM DAY

A PROCLAMATION

By the President of the United States of America

The independence of Lithuania, Latvia, and Estonia was extinguished in 1939 as a result of a nefarious deal struck between the Soviet Union and Nazi Germany. Hitler handed Stalin the three Baltic republics as a bonus to secure his cooperation in the destruction of Poland and to obtain a secure eastern frontier which enabled him to launch war against the western democracies. Subsequently, hundreds of thousands of Baltic nationals were deported to the Soviet Union where many of them perished in prisons and forced labor camps. The darkest day of that great human tragedy occurred on June 14, 1941, when their homes and jobs were taken by Russian settlers.

Today, some of the survivors of these mass deportations are citizens of the United States. Their aspirations for a better future for the peoples of Estonia, Latvia, and Lithuania have helped to bring new meaning to our nation's commitment to freeodm for all people. The United States has never, over the intervening forty-one years, recognized the forcible incorporation of the Baltic states into the Soviet Union.

As a nation, we remain dedicated to the furtherance and preservation of the fundamental human rights and freedoms of all people and take note on this special day of our hope that the blessings of liberty will one day be part of the national life of the courageous people of Estonia, Latvia, and Lithuania.

The Congress of the United States by Senate Joint Resolution 201 has authorized and requested the President to proclaim June 14 as Baltic Freedom Day.

NOW, THEREFORE, I, RONALD REAGAN, President of the United States of America, do hereby designate June 14, 1982, as Baltic Freedom Day. I call upon the people of the United States to reaffirm their belief and hope that the citizens of Latvia, Lithuania, and Estonia and of all nations will one day achieve through peaceful means the goals of democratic freedom and self-determination.

IN WITNESS WHEREOF, I have hereunto set my hand this fourteenth day of June, in the year of our Lord nineteen hundred and eighty-two, and of the Independence of the United States of America the two hundred and sixth.

RONALD REAGAN

The Los Angeles Baltic States committee, responsible for the proclamation by the Los Angeles County Board of Supervisors of June 13th as "The Baltic Occupation and Deportation Commemoration Day." From left to right: Engineer A. Mazeika [ALT president and chairman of this year's Baltic States Committee], A. C. Reins [president of Latvians of Southern California], L. Mazeika [president of the Lithuanian Republican Club], B. Nurmsen [president of the Estonians of Los Angeles], and Supervisor M. D. Antonovich.

☞

Los Angeles Pabaltijo Tautų Komitetas, kurio pastangomis "The Board of Supervisors of the County of Los Angeles" paskelbė birželio 13 dieną "The Baltic Occupation and Deportation Commemoration Day" proklamaciją ir tuoj po jų posėdžio buvo iškilmingai įteikta.

Nuotraukoje iš kairės: inž. A. Mažeika, Alto pirm. (šiais metais vadovauja Pabaltiečių komitetui), A. C. Reins, Pietų Kalifornijos Latvių pirm., L. Mažeikienė, Lietuvių Respublikonų klubo pirm-, B. Nurmsen, Los Angeles Estų pirm., ir nuoširdus Pabaltiečių draugas Supervisor M. D. Antonovich.

LIETUVIŲ DIENŲ

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N.Y. — "Darbininka" adm-ja.
So. Boston, Mass. — S Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis
'Gifts International,' 'Parama'
'Marginiai'
Cleveland Ohio — J. Zilionis
Detroit, Mich. — St. Anthony's Parish Library
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Putnam, Conn — Immaculate Conception Convent
Rochester, N.Y. — A. Sabalis
Waterbury, Conn. — "Spauda"
Woodhaven, N.Y. — "Romuva"

AUSTRALIJOJE

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda — F. Sodaitis
Syndney — Kun. P. Butkus
Glen Osmond, S.A.
Mirren, SA. — J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušroras, A. Kuolas, St. Prakapas
Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS
(VOICE OF AMERICA)

Kasdien po pusvalandį Vašingtono laiku 11:00 a.m. ir 1:00 p.m. vasaros laiku (arba 10:00 a.m. ir 12:00 noon žiemos laiku), 20, 25, 30 ir 50 metrų trumposiomis bangomis.

ICA—VOIVE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

THE BATTLE OF GRUNWALD

Liberal English translation with prologue and epilogue by J. J. Bielskis. From the adapted Lithuanian version of the original in Russian by Ivan K. Sokolnikov. An Historical novel of the Battle in 1410 with the Teutonic Knights. 160 p.p. and XXXI footnotes. Los Angeles, 1963.

Price—$3.00. Hard Cover $4.00 plus $1.00 postage

LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029
(213) 664-2919

LIETUVIU RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
Programų Koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel. (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10-11 val. ryto
per AM radijo stotį WITH—123
Programos vedėjai: **Albertas Juškus**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, Md. 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais
9:00-10:00 ryto iš WCAV-FM 98
12:10-1:00 val. 1460 AM iš WBET
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: (617) 586-7209

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų.** girdima sekmadieniais 1 val.-1 val. 30 m.
Boston, Mass.—WLYN—1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
602 E. Broadway, So. Boston, MA 02127
Telefonas: 268-0489

CHICAGO, ILL.

Sophie Barcus Raidijo Šeima
7 Programos savaitėje
Monday through Friday 4:00-4:30 p.m.
Saturday & Sunday 8:30-9:30 a.m.
Visos programos iš WOPA 1490 kc AM
Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos
WOPA, 1490 AM banga
7159 S. Maplewood, Chicago, IL 60629
Tel.: HEmlock 4-2413

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Vede KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
2646 W. 71st St., Chicago, IL 60629
Phone 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų" programa
kas šeštadienį 12:30 p.p.
1110 AM banga, WTIS stotis
Veda Kazė Brazdžionytė
Rašyti: 2646 W. 71 St., Chicago, Ill. 60629
Telefonas 312-778-5374
Atstovas St. Petersburge—K. Kleiva
Telef.: 360-1479

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI
Įsteigta 1949
Girdimi sekmadieniais 8-9 val. ryto
WZZP, FM 106.5 mc
Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas-Lithuanian Voice
WCAR—1090 AM BANGA LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef. 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA
2056 CNB Bldg., Detroit, MI 48226
WMZK–AM banga 1400
pirmadienį, trečiadienį, penktadienį
nuo 7 iki 8 val. vakaro
Programos ved. **Algis Zaparackas**
4120 Yorba Linda Dr., Royal Oak, MI 48072. Tel. 549-1982. Albertas Misinas, 2843 Woodmere, Detroit, MI 48209 tel. 841-3026

HARTFORD, CONN.
"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM
Kiekv. sekmadienį 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas A Dragūnevičius
Pranešėjai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir Lionginas Kapeckas
273 Victoria Rd., Hartford, CT 06114
Telefonas: CH 9-4502

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kas šešt. ir WEVD stoties
New Yorke, nuo 8-9 v. v., 97.9 FM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania" programos kas treč. nuo 6:05 iki 7:00 val. vak. iš Seton Hall Universiteto stoties 89:5 FM — WSOU
Direktorius—Dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel. (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto is WHBI stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
917-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (212) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT-730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA
"LEISKIT Į TĖVYNĘ"
Lithuanian Broadcasting SPA
Kiekvieną mėnesio antrą ir trečią sekmadienį nuo 9:30 iki 10:00 ryto iš radijo stoties KGUS—FM 97.5 banga
Programos vedėja Salomėja Smaišienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71901
Telefonas (501) 321-9641

ROCHESTER, N.Y.
DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
Stotis: WXXI-FM 91.5 mc
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: **Al Gečas,** pirm., **R. Kiršteinas,** vicepirm., **J. Krokytė,** sekr., **Rute Ilgūnaitė,** ižd., **L. Laukaitienė,** narė.
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės Balsas
Sekmadieniais 8-9 val. vak.
Ved. Viktoras Vaitkus
10 John St., Waterbury, Ct. 06708
Tel. 756-5173 — 754-8780

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis—Banga 1410
Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q. Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Sekmadieniais 1:30-2:00 po pietų
Visos programos transliuojamos iš Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius
614 Tedwyn Dr.
Mississauga, Ont., Canada
L5A IK2
Tel.: (416) 275-3134

ROMA, ITALIA
ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku 41.15 ir 50.34 metrų bangomis
Vedėjas Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIA

Pragrama transliuojama 8 kartus savaitėje Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų
Vedėjas: Kun. Dr. V. Kaziūnas
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio CITTA DEL VATICANO

Prašome atnaujinti
"Lietuvių Dienų" prenumeratą 1982 metams.

Prenumeratos kaina:
JAV — $20.00
Kanados Doleriais — $25.00

Adresas:
LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA 90029

GARBES PRENUMERATOS

V. Alantas, Detroit, MI
Rasa Andrews, Vacaville, CA
P. Aras, Santa Monica, CA
J. Z. Agustinius, Illinois
Br. Aušrotas, Juno Beach, FL.
Leo Bagdonas, Santa Cruz, CA.
J. Bagdonas, Woodhaven, N.Y.
Inž. Peter Baltran,
Los Angeles, CA
V. Barkus, Omaha, Nebraska
G. Balukas, Oak Lawn, IL
V. Beleckas, Sunny Hills, FL
Dr. John Bernotavicz,
Barrington, IL
D. Brazdžionis, Los Angeles, CA
Juozas Briedis,
West Bloomfield, MI
R. A. Bužėnas, Los Angeles, CA
Inž. V. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles, CA
H. Bruszauskas, Vokietija
Dr. A. L. Čepulis,
Willoughby, OH
John Čiurlionis, PA
Rev. M. Čyvas, Albany, N.Y.
Stasys Daugėla, Santa Monica, CA
Dr. A. M. Devenis,
Long Beach, CA
A. Devenienė, Santa Monica, CA
Vysk. A. Deksnys, Vokietija
A. Dičius, Santa Monica, CA
Alg. Didžiulis, Bogota, Colombia
Vincas Dovydaitis,
San Clemente, CA
Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
P. Duda, Chicago, IL
J. Dženkaitis, Glendale, CA
A. Galdikas, Brentwood, CA
Bronė Gajauskienė,
Santa Monica, CA
P. Gauronskas, Santa Monica, CA
Inž. Br. Galinis, Norwell, MA
K. Galiūnas, Santa Barbara, CA
P. Gruodis, Chicago, IL
Paul Gylys, Olympia, WA
E. ir L. Jarašiūnai,
Santa Monica, CA
E. Jonušas, Omaha, Nebraska
J. P. Kairys, Brocton, MA
P. Karosas, New Britain, CT
Kazys Karuža, Los Angeles, CA
H. V. Kulber, Brooklyn, N.Y.
Dr. Šarūnas Karuža,
Los Angeles, CA
St. Keterauskas, Los Angeles, CA
Mrs. Isab. Kirk,
San Leandro, CA
Dr. Alf. Kontvis, CA
Msgr. J. Kučingis,
Los Angeles, CA
J. Kutra, Santa Monica, CA
S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
C. A. Laucius, Chicago, IL
M. M. Lietuvnikas, Orlando, FL
F. Petrauskas, Syracuse, N.Y.
F. Masaitis, La Mirada, CA
B. Maskeliūnas, Toronto,
Vacl. Mažeika, Park Ridge, IL
A. M. Macarus, Hagar Shores, Michigan.
A. ir L. Mažeikos,
Marina del Rey, CA
A. Milius, Santa Monica, CA
Al. Mogenis, Quincy, IL
A. Musteikis, Fallon, NE
Kun. Th. Palis, Pittsburg, CA
Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
Vladas Pažiura, Anaheim, CA
J. Petrikonis, M.D., Woodbine, IA
J. Petronis, Los Angeles, CA
E. Pikelis, Chicago, IL
Jonas Putna, Cardiff, England
Rev. A. Račkauskas,
Brooklyn, N.Y.
Inž. Juoz. Rasys, Cambridge, MA
Rev. Dr. P. Ragažinskas,
Central, N.M.
G. W. Radvenis, 1326 McCollum St., L.A., CA
Kun. V. Radvina,
Clover Valley, CA
A. Rugys, Lantana, FL
A. J. Rudis, Blue Island, IL
V. Raulinaitis,
Santa Monica, CA
K. R. Razauskas,
Dearborn Heights, MI
J. V. Roland, San Francisco, CA
Kun. Paul Sabulis,
Waterbury, CT.
O. C. Šadeika,
Farmington Hills, MI
Petras Sakas, Los Angeles, CA
J. B. Sabal, Cleveland, OH
Apol. Sajus, Santa Monica, CA
Wm. R. Savage, Reno, Nevada
E. ir J. Sinkiai,
Santa Monica, CA
Dr. Paul Švarcas, Mascoutah, IL
Rev. E. Statkus,
Grand Rapids, MI
S. Šližys, Dearborn Hts., MI
Dr. D. Surantas, Rockford, Ill.
J. Švedas, Cicero, IL
Dr. V. B. Sky,
Inž. J. Talandis,
Juozas Truškauskas,
Los Angeles, CA
Rev. I. Urbonas, Gary, IN
A. Valavičius, Chicago, IL
S. P. Vaičaitis, PA
K. Vanagas, Vancouver, B.C., Canada
Inž. V. Vidugiris,
Palos Verdes, CA
V. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
A. Vakselis, Richmond Hills, N.Y.
Juozas Vitėnas, Washington, D.C.

AUKOS

Po $70—M. Lembertienė
Po $40—V. Vasiliūnas
Po $15—P. J. Petraitis
Po $11—B. Maciakla
Po $10—O. Malkauskas, K. Aižinas, V. Tamošiunas
Po $5—A. S. Mažeika, J. Stempužis, A. Ruigys

Labai ačiū už parėmimą L.D. žurnalo.

Gasparas Kazlauskas aukojo redakcijai $500, ir administracijai $500. Labai ačiū už paramą L.D. žurnalo.

—A. Skirius, leidėjas

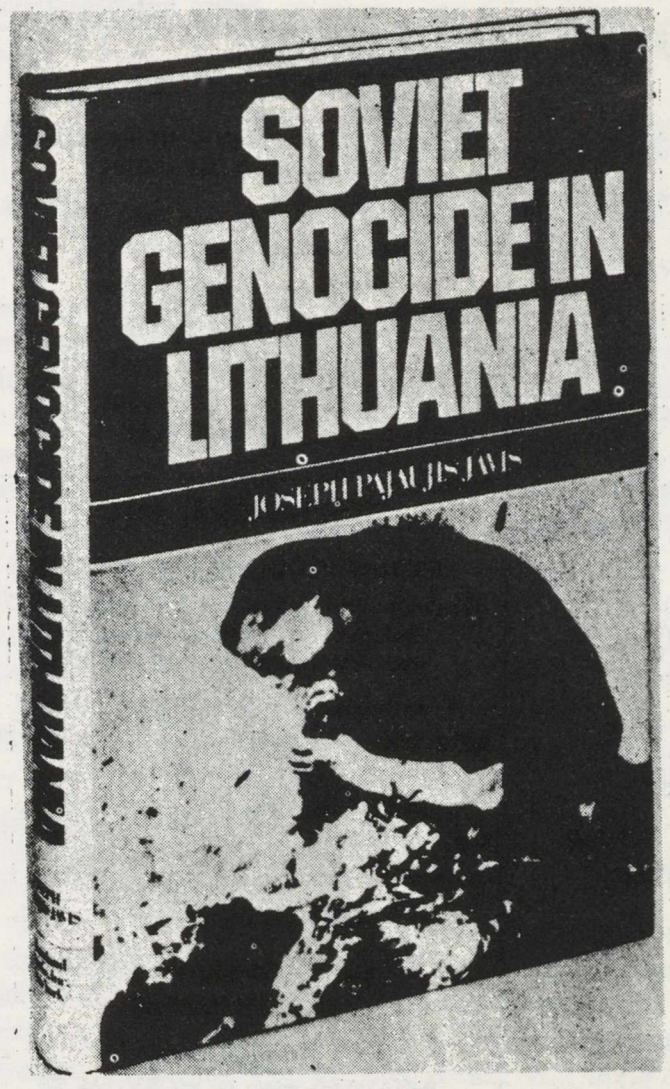

Soviet Genocide in Lithuania, by Joseph Pajaujis-Javis, Ph.D. Manyland Books, Inc., New York, 1980, 246 p. $12.00 postpaid.

"Sphere of influence" has been and is the name of the game in international affairs. One method is the threat of or the perpetration of genocide. The latter method has been a tactic of the Soviet Union against the previously independent country of Lithuania since 1940. . . . This volume is . . . good enough to make your blood boil."

—*Best Sellers:* The monthly book review, September 1981

"Dr. Pajaujis-Javis was a prominent Lithuanian politician and a member of its parliament long before the Soviet take-over, and fortunately managed to escape to the United States . . . His book . . . is a carefully researched and meticulously documented account of Soviet atrocities in his native land . . . In his accounts of the lives of Lithuanian deportees in the Russian forced-labor camps, he has given us what is undoubtedly the most graphic and detailed pictures of these places outside Solzhenitsyn's volumes of *The Gulag Archipelago*.

—*The Catholic Review*. Baltimore, July 17, 1981

This book is available by writing to this publication, or to:

Lithuanian National Foundation, Inc.
P.O. Box 21073
Woodhaven, N.Y. 11421

BALTIC BAKERY

Juozas ir **Aldona Ankai** — savininkai
4627 So. Hermitage, Chicago, IL 60609 ..... Telef. (212) LA 3-1510
——ir——
2616 West 69th Stree, Chicago, IL 60629 .... Telef.: (312) 737-6784
Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!—

Pagal savo išgales aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniams vykdyti **Lietuvos Laisvės Iždui**—laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti.

Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation

LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION

P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421